

ROMANOS

San Pablopa K'art'a P'ãda Romade P'ani Ijãapataarãmaa

Introducción

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Pablo judío paji. Tachi Ak'õrepa Moisemaa ùraa p'ãpida pia k'awa baji, fariseo pada perã. Irua na k'art'a p'ã pëiji Romade p'ani ijãapataarãmaa; judiorã, judio-eerãmaa paara. Na k'art'a p'ãdade Pablopa jara bi ichia k'isía iru bi wãit'ee Romadee mãik'aapa Españadee. Jesucristopa jirit'eradaarã waide mamaa wãda-e pada perã jarateede, na k'art'ade Pablopa jara bi sãga eperãarã ijãapataadaipia bi Jesucristode, irua ãra o k'achiadeepa k'aripa atamerã. Ichiaba jaratee bi judiorãpa ijãapata judio-eerãpa ijãapata ome; sãga p'anapataadaipia bi Cristode ijãadak'ãri.

Naapiara Pablopa jara bi ichi Jesupa jirit'erada; ichia it'aa t'ipari Romadepema ijãapataarã pari mãik'aapa sãap'eda na k'art'a p'ãji ãramaa (caps. 1.1-17). Jara bi eperãarã jômaweda p'ek'au k'achia oopata jua ek'ari p'anapata perã, atuadait'ee. Maperãpi chupiria iididaipia bi Jesupa ãra ma o k'achiadeepa k'aripa atamerã (caps. 1.18-3.20). Jara bi sãga Jesude ijãadak'ãri, Tachi Ak'õrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapipari mãik'aapa ichi t'ãri auk'a bipari ãchi t'ãri ome (caps. 3.21-5.11); Adán k'aurepa p'ek'au k'achia oopata; jõdee Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia oo amaadai (caps. 5.12-6.23); ijãapataarã araa p'anadak'ãri Cristo ome, Tachi Ak'õre Jaure jua ek'ari p'anapata (caps. 7-8); judiorãpa Jesucristode ijãa k'iniada-e pada perã, Tachi Ak'õrepa ichi ùraa chiwidi k'awapiji tachi judio-eerãmaa, mamãda judiorã jida auk'a Ak'õre truadee wãdai Cristode ijãaruta pirã (caps. 9-11). Jara bi sãga Cristode ijãapataarã p'anapataadaipia bi: chik'inia p'anapataadaipia bi mãik'aapa oodaipia bi Ak'õrepa k'inia bik'a; ãchi poro waibiarã waawee p'ani; k'ira jip'a nipa p'ani awaraarã ome (caps. 12.1-15.13). T'ëepai na k'art'a p'ã aupa wãk'ãri, Pablopa salude pëiru ichi k'ira k'awa p'aniirãmaa (caps. 15.14-16.27).

Salude pëida

1 ¹ Mi, Pablopa oopari Jesucristopa oopi bik'a. Mapa nāgí k'art'a p'āru. Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji māik'aapa awara biji jarateemerā irua pedee pia jara pëida Jesucristode.

² Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji ma pedee pia jara pëida ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari, ārapa māgí p'ādamerā māik'aapa jīadamerā awaraa ūraa p'āda ome. ³ Ma jara pëidade Ak'ōrepa jaraji ichi Warra uchiarit'ee chonaarāwedapema Rey Daviddeepa, eperā jīp'aa uchiaparik'a. ⁴ Mamīda ichi warra eperā jīp'aa–e paji. Tachi Ak'ōre Warra paji. Ak'ipiit'ee Jesucristo wāara ichi Warra, Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papiji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipik'āri. Māga ooji jōmaarāpa k'awaadamerā wāara Jesucristota Tachi Waibia.

⁵ Cristopa mi pia ooji mi pëik'āri māga jarateenamerā. Mapa mia jarateepari judio–eerā jōmaarāmaa, irude ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ⁶ Parāpa ichiaba ma jarateeda ijāajida. Tachi Ak'ōrepa parā jida jiriji Cristodeerā^a papiit'ee.

⁷ Maperā mia na k'art'a p'āru parā Roma p'uurudepemaarāmaa k'irāpapiit'ee Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bi māik'aapa parā awara bi k'inia bi ichideerā p'aneedamerā. Mia it'aa iidi bi irua māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Pablo Romadee wā k'inia bada

⁸ Naapiara mia jara k'inia bi Jesucristo k'aurepa mia gracias jarapari mi Ak'ōre Waibiamaa parā jōmaarā pari. Mia māgá gracias jarapari, ijāapataarā para bee chaa nepiripata perā parāpa wāara Jesucristode ijāa p'ani. ⁹ Tachi Ak'ōrēpata k'awa bi mi ichita it'aa t'īpari parā pari, t'āripara oo k'inia bairā irua oopi bik'a. Mapa jarateepari iru Warrapa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁰ Enenee nībi Tachi Ak'ōremaa mi k'aripamerā wāit'ee parā ak'ide, irua māga k'inia bi pirā. Taarāru mi wā k'inia bi. ¹¹ Parā k'īra ak'i k'inia bi, parāmaa waapiara k'awaapiit'ee Ak'ōre Jaurepa oopi bi. Māgá parāpa pipiara oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹² Ma awara māgá tachi jōmaweda chik'aripa p'anadai pipiara Cristode ijāadait'ee.

¹³ Īpemaarā Cristo k'aurepa, mia parāmaa k'awapi k'inia bi mi wā k'inia bada parā ak'ide. Mamīda p'oyaa–e paji. Parā auk'a k'aripa k'inia bi apemaarā judio–eerā k'aripaparik'a. K'inia bi parā t'āidepemaarā ichiaba Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a.

¹⁴ Wāara Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji ichia jara pëida jarateenamerā jōmaarāmaa: Grecia eujādepema pedee pedeeapataarāmaa; ai pedee pedeedak'aarāmaa ichiaba; k'īsia k'awaa p'aniirāmaa māik'aapa k'īsia

^a 1.6 *Cristodeerā* jara k'inia bi Cristode ijāapata māik'aapa oopata iru ūraade jara bik'a.

k'awa–ee p'aniirāmaa paara. ¹⁵Maperā parā Roma p'uurudepemaarāmaa ichiaba mia jaratee k'inia bi Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee.

¹⁶Mi k'ira nejasia–ee jarateeit'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, Tachi Ak'ōre, ichi juapa aide ijāapataarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā. Naapiara māga jara pēiji judiorāmaa māik'aapa irā māga ichiaba jara pēiru judio–eerāmaa. ¹⁷Māgí jara pēida k'aurepa k'awa p'ani eperāarāpa k'awaadak'āri Cristopa ooda āchi–it'ee māik'aapa irude ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipariit'ee. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Eperā Tachi Ak'ōrede wāara ijāapari ichita bapariit'ee iru ome,
p'ek'au k'achia wēe bairā iru k'irapite.’ (Hab 2.4)

P'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadait'ee

¹⁸It'ariipa Tachi Ak'ōrepa ijāapataarā māgá p'ek'au k'achia wēe ak'i bi mīda, ichia jōmaarāmaa k'awapi k'inia bi māgá ak'i–e ichide ijāadak'aa beerā. K'irau bi āchi ome p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapata perā māik'aapa ne–inaa k'achia oopata perā apemaarāpa ijāanaadamerā irua wāarata jara pēidade. ¹⁹Āchia māga oopata, āchi t'āride pia k'awa p'ani mīda Tachi Ak'ōre bapari. Māga k'awa p'ani ichi jua at'apai āchima ak'ipidoo perā. ²⁰Tachi Ak'ōrepa na eujā, pajā māik'aapa ne–inaa jōma aide nībi oodak'āriipa, eperāarāpa ma ooda ak'i p'anapachida. Māgá k'awaa wāpachida iru ichita bapari māik'aapa jōmaweda irua ooda, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa perā māgee net'aa āchi juadoopa. Māga k'awa p'anajida mīda, āchi k'inia p'ek'au k'achia oo wāpachida. ²¹Māgá Tachi Ak'ōre k'awa p'anide at'āri irude ijāa k'iniadak'aa paji māik'aapa it'aa t'í k'iniadak'aa paji gracias jaradait'ee, irua āchi pia ak'i bapachi mīda. Ak'ōre net'aade k'isiadak'aa paji. Maperāpi eperāarā k'ira k'awa–ee pik'a p'anapachida, pia māik'aapa k'achia k'awada–ee. ²²“Tachia ne–inaa jōma k'awa p'anida” apachida. Mamīda wāara k'isia k'awadak'aa paji, Ak'ōrede ijāadak'aa paji perā. ²³Unupachida Tachi Ak'ōrepa ne–inaa k'ira wāree ooda. Mamīda it'aa t'ídai k'āyaara Ak'ōre k'ira wāreema, irua oodadepema ne–inaa māgee jīak'a juapa oopachida ai k'irapite it'aa t'ipataadait'ee. Māgá it'aa t'í p'aneepachida eperā jīak'a ooda k'irapite; ipana, ne–animal maa–e pirā eujāde bipa nūteepata, māgee jīak'aa ooda k'irapite. Māga oopachida māgee net'aa chook'aa mīda, eperāpa ooda perā. Jōdaipari eperāk'a. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita bapari.

²⁴Māga oo k'inia p'anapachida perā, Tachi Ak'ōrepa ichiak'au bēiji k'achia oodamerā chīara ome. Māgá āchia k'achia oo k'iniata oo wāpachida, k'ira nejasia–ee. ²⁵Tachi Ak'ōrepa wāara ne–inaa jōmaweda ooji mīda, ma wāarata ijāadai k'āyaara, seewa ijāapachida. Mapa it'aa t'ipachida irua oodamaa, irumaa it'aa t'ídai k'āyaara. ¡Mamīda tachi ooda ichita Ak'ōre Waibia pait'ee! ¡Māgita Tachi Ak'ōre Waibia! Amén.

²⁶ Æchia mǎgá Tachi Ak'õrepa oodamaa it'aa t'ĩ p'anadap'edaa perǎ irua ichiak'au bēiji Æchia oo k'iniata oodamerǎ. Mǎgá ne–inaa k'achia k'ĩra t'ǎdoo oo wǎpachida. Wēraarǎ awaraa wēraarǎ ome k'ǎi k'inia p'anapachida, wēra chi imik'ĩra ome k'ǎiparik'a. ²⁷ Ichiaba imik'ĩraarǎpa awaraa imik'ĩraarǎ audú jiripachida Æchi ome auk'a araa k'ǎidait'ee, wēraarǎ ome k'ǎidai k'ǎyaara. Mǎga oo p'anipa k'ĩra nejasia wēe, Æchi k'ap'ia miapipachida, Ak'õrepa oopi k'inia bik'a eperǎarǎmaa oodaamaa p'anadap'edaa perǎ.

²⁸ Ma awara Tachi Ak'õre k'awadaamaa p'anadap'edaa perǎ, irua Æchi ichiak'au atabēiji ne–inaa k'achia k'ĩra t'ǎdoo k'ĩsiadamerǎ mǎik'aapa oodamerǎ. ²⁹ Mǎgá p'ek'au k'achia k'ĩra t'ǎdoo oo p'aneepachida. Mǎgee eperǎarǎ nǎgá p'anapata: pariatua awaraarǎ jiripata ai ome k'ǎidait'ee; ik'awaa ne–inaa k'achia oodait'ee; chĩara net'aa k'ĩayaa; chĩara k'achia ooyaa; chĩara k'ĩra unuamaa iru bee ne–inaa k'aurepa; chĩara jiriyaa peedait'ee; chõo jiriyaa; chĩara k'ũrayaa; t'ǎri k'achia–idaa; chĩara Æpĩte k'achia pedeeayaa; ³⁰ ik'achia jarayaa; Tachi Ak'õre k'ĩra unuamaa; auduayaa; Æchia oopata nepiriyaa awaraarǎpa Æchi t'o p'anadamerǎ; ne–inaa k'achia oodait'ee k'ĩsiayaa; Æchi ak'õreerǎ pedee ũridamaa; ³¹ k'ĩsia k'awadak'aa; oodak'aa Æchia oodait'eeda apatak'a; Æchideerǎ paara k'ĩra unuamaa; k'ĩra jõdak'aa; chupĩria k'awaadak'aa. ³² Mǎgeerǎpa Æchi t'ǎridepai k'awapata p'ek'au k'achia oo p'ani Tachi Ak'õre k'ĩrapĩte. Ma awara k'awapata Tachi Ak'õrepa atuapiit'ee mǎgee p'ek'au k'achia ooi awaa beerǎ. Mamĩda ichi k'inia mǎgee ne–inaa k'achia oo wǎpata mǎik'aapa pia ak'ipata awaraarǎ Æchi ome auk'a oo wǎpataarǎ.

Tachi Ak'õre ewari waibia ewate

2 ¹ Mǎgee k'achia oopataarǎ ak'ik'ǎri, parǎdepema abaapa k'ĩsiai: “Mia mǎga oo–e pak'aji”. Mamĩda pia pida ne–inaa k'achia oopari Tachi Ak'õre k'ĩrapĩte. Maperǎ k'ĩrak'aupai jarai Tachi Ak'õrepa mǎgee k'achia oopataarǎ miapiipia bi. Auk'a Ak'õrepa pi miapii, pia k'achia oopata k'aurepa. ² Wǎara, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'achia chook'aa ichi bimǎi. Maperǎpi ichia ne–inaa pia oopari, jarak'ǎri mǎgeerǎ miapiit'ee Æchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ³ Mǎga bita ¿k'ĩsia bik'ǎ irua pi miapi–e pait'ee, auk'a ne–inaa k'achia oopari mĩda? ⁴ Maa–e pirǎ ¿nǎga k'ĩsia bik'ǎ? “Tachi Ak'õre audú t'ǎri pia bairǎ, chooit'ee mia ne–inaa k'achia ook'ǎri.” ¿K'awa–e bik'ǎ Tachi Ak'õre t'ǎri pia bapari pi ome, k'inia bairǎ pia p'ek'au k'achia oo amaamerǎ? ⁵ Mamĩda pia oo–e bi Ak'õrepa k'inia bik'a, k'ĩiri k'isua bapari perǎ. Maperǎ Tachi Ak'õre ewari waibia ewate irua pi audupiara miapiit'ee awaraa k'achia oopataarǎ k'ǎyaara. Mǎga ook'ǎri, ne–inaa pia ooit'ee, Tachi Ak'õrepa ichita ne–inaa pia oopari perǎ. ⁶ Ma ewate Tachi Ak'õrepa ak'it'ee eperǎarǎ jõmaarǎpa oopatap'edaa jarait'ee pia wa

k'achia. 7Ichi truadee wāpiit'ee nāgee eperāarā: ne–inaa pia oopataarā, k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'imerā, māik'aapa ichita p'ana k'inia p'anapataarā iru ome iru trua k'ira wāreede. 8Jōdee nāgee eperāarā atuapiit'ee: audua p'anapataarā māik'aapa ooda–e p'aniirā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a, ma k'āyaara ne–inaa k'achia oo k'inia p'anadairā. Māirāpa Tachi Ak'ōre k'iraupipata. Mapa ma ewate irua āchi k'achia ooit'ee. 9Ma ewate jōmaweda p'ek'au k'achia oopataarā miadait'ee māik'aapa chupiria chitoonadait'ee, naapiara judiorā, maap'eda judio–eerā. 10Jōdee pia oopataarā k'āiwee p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'iit'ee perā māik'aapa ichi trua k'ira wāreedee wāpiit'ee perā. Māga p'anadait'ee naapiara judiorā, maap'eda judio–eerā. 11Tachi Ak'ōrepa judiorāpa oopatap'edaa, judio–eerāpa oopatap'edaa auk'a ak'iit'ee.

12Mia māga jara bi Ak'ōrepa judio–eerā atuapiit'ee perā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awada–e p'ani mīda. Jōdee judiorā auk'a atuapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awa p'ani mīda, ooda–e p'anadairā jōmaweda ma p'ādade jara bik'a. 13Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida ūrirutapapai, eperā p'ek'au k'achia wēe bee–e pai Tachi Ak'ōre k'irapite. Mamīda eperā p'ek'au k'achia wēe beei Tachi Ak'ōre k'irapite, ooru pirā jōmaweda ma p'ādade jara bik'a. 14K'awa p'ani judio–eerāpa ichiaba oodai Moisepa p'ādade jara bik'a, ma p'āda k'awada–e p'ani mīda. Māga oodai oodak'āri Tachi Ak'ōrepa k'isia pia bēidak'a eperāarā t'āride, ewaa weda eperāarā ook'āri. 15Māgā pia oodak'āri, jōmaarāmaa ak'ipipata āchi t'āride bēida auk'a bee Ak'ōrepa p'āpida ome. Ma k'isia pia bēida k'aurepa ne–inaa pia k'awapata. Mapa ne–inaa pia oodak'āri, k'āiwee p'anapata. Jōdee ne–inaa k'achia oodak'āri, k'isia p'ua p'anapata. 16Tachi Ak'ōrepa mi jirit'eraji jarateemerā ichi Warra Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Irua ak'iit'ee eperāarāpa oopatap'edaa Ak'ōre ewari waibia ewate. Iruata k'awapari jōmaarāpa āchi t'āride oo k'inia p'ani, pia wa k'achia. Mapa k'await'ee chisāgiirā wāpii Ak'ōre truadee māik'aapa chisāgiirā atuapii.

Judiorāpa Moisepa p'āda iru p'ani

17Parāpa jarapata: “Tai judiorā.” Mamīda parā audua p'ani Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa k'awa p'anida apata perā. Māga jarapata pāchi auk'aarāpa Moisepa p'āda iru p'anadairā. 18Wāara Moisepa p'āda k'aurepa k'awa p'ani sāga oodaipia bi māik'aapa sāga oodaik'araa bi, Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bamerā. Ma awara ijāa p'ani Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wāara oodaipia bi jōmaarāpa, ma p'ādade jara bi ūraa pia bairā. 19K'isia p'ani parāpata Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa jaratedai Moisepa p'āda k'awa–ee beerāmaa, āchia Ak'ōre Ūraa k'awada–e p'anadairā. 20Parā–it'ee āchi k'isia k'awa–

ee beerāk'a p'ani maa–e pirā warra chak'eerāk'a p'ani. Parā judiorāpa āchimaā jarateeda–e p'ani pirā, ¿sāga k'awaadaima Ak'ōrepa oopi k'inia bi āchimaā? ¿Parāpa wāarata k'awa p'ani–ek'ā, Ak'ōre Ūraa k'awa p'anapata perā? ²¹ Parāpa awaraarāmaa jarateepata Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a oodaipia bi. ¿Māga–ek'ā? Mamīda parāpa pida ooda–e p'ani ma p'ādade jara bik'a. Ūraapata awaraarāmaa nechianaadamerā. Mamīda edaare parāpa māga oopata. ²² Jarapata tachi wēra omepai k'āipia bi. Mamīda parādepema ūk'uruurāpa chīara wēra jiripata, ai ome k'āidait'ee. K'īra unuamaa iru p'anapatada apata ne–inaa k'īra t'ādoō juapa ooda, ai k'īrapite it'aa t'īpata. Mamīda parādepemaarā ūk'uru t'īupata māgee ne–inaa iru p'ani tede nechiadait'ee. ²³ Jara p'ani: “Táipata Tachi Ak'ōre Ūraa k'awa p'anida” apata. Mamīda wāara ooda–e p'ani Ak'ōrepa jara bik'a ma ūraade. Mapa parā k'aurepa awaraarāpa pedee k'achia jarapata Tachi Ak'ōre āpīte, ²⁴ Ak'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bik'a:

‘Parā k'aurepa Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa k'achia pedeepata iru āpīte.’ (Is 52.5)

²⁵ Tachi Ak'ōrepa oopidak'a chonaarāweda, tauchaa bijida parādepema imik'īraarā k'ap'iade, ak'īpidait'ee parā Tachi Ak'ōre eperāarā. Mamīda parāpa Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a wāara ooda–e p'ani pirā, auk'a p'aneepata tauchaa wēe beerā ome. ²⁶ Jōdee, ma tauchaa wēe beerāpa wāara oo p'ani pirā Ak'ōre Ūraade jara bik'a, Tachi Ak'ōrepa ichideerā papiit'ee, tauchaa wēe p'ani mīda. ²⁷ Māgá Tachi Ak'ōre k'īrapite māirā pipiara uchiadait'ee parā judiorā k'āyaara. Ak'ōrepa oopi bik'a oo p'anipa ārapa ak'īpipata Ak'ōrepa parā miapiipia bi, irua oopi bik'a oo k'iniada–e p'anadairā. Māga p'anapata, parā judiorāpa iru ūraa p'āda k'awa p'ani mīda māik'aapa pāchi k'ap'iade tauchaa iru p'ani mīda. ²⁸ Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichideerā papi–e judiorāda apataarā, ne–inaa oopata perā irua ūraa p'ādade jara bik'a maa–e pirā āchi k'ap'iade tauchaa bipata perā. ²⁹ Ma k'āyaara ichideerā papipari chi t'āriipa irude wāara ijāapataarā. Jaradai āchia tauchaa pik'a iru p'ani āchi t'āride, k'ap'iade iru p'anadai k'āyaara. Māgá t'āriipa wāara ijāadak'āri, Ak'ōre Jaure āchi ome ba chepari. Māgí pipiara bi Ak'ōre Ūraa p'ādade iru p'anadai k'āyaara, iruata k'awapipari perā jōma Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi. Tachi Ak'ōrepa māgee wāara ijāapataarā pia ak'īpari, awaraarāpa āra māgá ak'ida–e p'ani mīda.

Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a

3 ¹ Māgara, ¿k'āare–it'ee eperā k'ap'iade tauchaa bii judío pamerā? ¿Pipiara bi–ek'ā judío–ee bait'ee, judío pai k'āyaara? ² ¿Māga–epi! Tachi Ak'ōrepa judiorāta naapiara jirit'eraji ichia jarada jīadamerā māik'aapa awaraarāmaa jarateedamerā. ³ Made Ak'ōrepa ichi ūraa jaraji judiorāmaa. Mamīda āchidepema ūk'uruurāpa ma ūraa ijāada–e p'anapachida. Maperā

ooda–e paji irua oopi k'inia bik'a. Ārapa mǎgá ijǎada–e p'anadap'edaa perǎ, ¿Ak'õrepa oo amaa beejik'ǎ ichia jaradak'a ma ũraa p'ǎdade? ⁴ ¡Mǎga–e! Ak'õrepa seewa jarak'aa eperǎarǎk'a. Jǐp'a oopari ichia jara bik'a. Ichi ũraa p'ǎdade chonaarǎwedapema Rey David it'aideepa jaraji:

'Ak'õre, mia ne–inaa k'achia oopata ak'ip'eda, pia wǎarata jarapari “k'achia bida” ak'ǎri. Pi imiateepataarǎ ichita p'oyaapariit'ee, pia aupaita ak'iit'ee perǎ eperǎarǎpa oopata jarait'ee pia wa k'achia.'

(Sal 51.4)

⁵ Mamǐda tai judiorǎpa ne–inaa k'achia oo p'anadak'ǎri, ak'ipipata Tachi Ak'õre pipiara bi eperǎarǎ k'ǎyaara, irua maarepida k'achia ook'aa perǎ. Mǎgara ¿k'ǎata jaradaima? “¿Tachi Ak'õre, tachi ooda t'ǎri k'achia bik'ǎ, k'achia oopataarǎ atuapiit'ee perǎ?” (Mia mǎga iidik'ǎri parǎmaa, pedeemaa bi eperǎ k'ǐsia k'awa–ee bik'a.) ⁶ ¡Tachi Ak'õre t'ǎri k'achia–epi! Mǎga bada paara tachi ome, ¿sǎga ak'ik'ajima na p'ek'au eujǎdepemaarǎpa oopata jarait'ee pia wa k'achia?

⁷ Mia mǎga k'ǐsia bada paara, eperǎ k'ǐsia k'awa–ee bipa jarak'ajik'a ichiaba mia mǎga jarai: “Mia seewa jarak'ǎri, ak'ipimaa bi Tachi Ak'õre pipiara bi mi k'ǎyaara, irua seewa jarak'aa perǎ.” Mǎgara mia k'ǐsiak'aji seewa jara bipa jõmaarǎpa Tachi Ak'õre pipiara ak'idait'ee, irua wǎarata jarapari perǎ. Mǎga pada paara ¿sǎap'eda Ak'õrepa mi atuapiima ma seewa jarada k'aurepa? ⁸ Wǎara judiorǎ ũk'uruurǎpa mi ǎpíte jara p'anida a p'ani, mia jarateepari ne–inaa k'achia oodaipia bi, jõmaarǎpa Tachi Ak'õre pipiara ak'idamerǎ. ¡Mia mǎga jarateek'aapi! Ak'õrepa k'awa bi k'airǎpa mǎga jarateepata mǎik'aapa ichia mǎgiirǎ miapiit'ee ma k'aurepa.

Jõmaarǎpa p'ek'au k'achia oopata

⁹ Ma jõma jara aupadade k'ǐsiadak'ǎri, k'awa p'ani tai judiorǎ pipiara p'ani–e judio–eerǎ k'ǎyaara, Ak'õrepa ichi ũraa p'ǎda tai ome bǐida perǎ. Et'ewa mia ak'ipiji parǎmaa tachi jõmaarǎpa p'ek'au k'achia oopata, p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata perǎ; judiorǎ, judio–eerǎ auk'a.

¹⁰ Ichiaba Tachi Ak'õre ũraa p'ǎdade jara bi:

'Eperǎ apida p'ek'au k'achia wǐe bi–e Tachi Ak'õre k'irapite. ¹¹ Eperǎ apidaapa wǎara k'awa–e bi ne–inaa pia ooit'ee. Eperǎ apidaapa jiri–e bi Tachi Ak'õre wǎara k'awaait'ee. ¹² Jõmaarǎta o k'achiade p'ani ǎchia oo k'iniata oo p'anapata perǎ. Apidaapa oodak'aa Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, ne–inaa pia wǎara p'oyaa oodak'aa perǎ.' (Sal 14.1-3; 53.1-3)

¹³ 'Nǎga pik'a p'ani. Ara piuda k'ap'ia pia iada–e pak'ǎri, mik'ia uchiaparik'a ma iadap'edaamǎiipa, mǎga pik'a pedee k'achia uchiapari ǎchi it'aideepa, t'ǎri k'achia–idaa p'anapata perǎ. ǎchi it'aideepa seewa aupai uchiapari.' (Sal 5.9)

'Ara taamapa neera mera iru baparik'a chi k'idade eperǎ k'aa'it'ee, mǎga pik'a ǎchi imeraa pedee eperǎarǎ k'urapata ne–inaa k'achia oopidait'ee.'

(Sal 140.3)

14 'Ik'achia pedeepata t'āri k'achia p'anapata perā.' (Sal 10.7)

15 'Chīara audú pee k'inia p'anapata. 16 Māirā wārutamaa ne–inaa k'achia oo wāpata awaraarāmaa māik'aapa awaraarā t'āri p'uapipata. 17 K'āiwee p'anadak'aa māik'aapa k'awadak'aa awaraarā mǎgá p'anapidait'ee.' (Is 59.7-8)

18 'Tachi Ak'ōre waaweedak'aa, irude ijāadadak'aa perā.' (Sal 36.1)

19 Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'āpiji ma et'ewa pedeeda judiorā–it'ee, ichia bēida perā ichi ūraa p'āda tai chonaarā ome. Ma ūraa p'āpiji apidaapa jaranaadamerā “miata ne–inaa k'achia oo–e” māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi atuapiit'ee. 20 Maperā k'awa p'ani eperā apida p'ek'au k'achia wēe bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite Moisepa p'āda k'awapari perā maa–e pirā ma p'ādade jara bik'a oopari perā. Jīp'a ma ūraa p'āda k'aurepa k'awapata tachia k'achia oopata.

Eperāarā o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijāadadak'āri

21 Mamīda irā eperāarāmaa Tachi Ak'ōrepa ak'ipimaa bi p'ek'au k'achia wēe p'aneedai iru k'īrapite, ooda–e p'ani mīda jōmaweda irua jara bik'a ichi ūraa p'ādade. Māga k'awa p'ani irua māga ak'ipida perā tai chonaarāmaa, Moisepa p'ādade māik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade. 22 Tachimaa ak'ipimaa bi ichia naaweda k'īsia iru bada: jōmaarāta wāara Jesucristode ijāa p'aniirā p'ek'au k'achia wēe p'anapata Tachi Ak'ōre k'īrapite, judiorā māik'aapa judio–eerā paara. 23 Jōmaarāpa p'ek'au k'achia oopata. Eperā apida wē–e wāara ne–inaa jōmaweda oopari Ak'ōrepa oopi bik'a. 24 Mamīda Tachi Ak'ōre audú t'āri pia bapari perā māik'aapa eperāarā k'inia iru bapari perā, pēiji ichi warra Jesucristo p'ek'au k'achia oopataarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā iru k'īrapite. 25 Jesucristopa eperāarā mǎgá k'aripai Tachi Ak'ōrepa iru piupida perā eperāarā pari. Chonaarāweda eperāarāpa p'ek'au k'achia oodak'āri, Tachi Ak'ōrepa choopachi māik'aapa irua ma k'achia āyaa bipachi. Mamīda ma k'achia wēpapi–e paji. Jōdee eperāarā taide ichi warra kurusode piuk'āri, iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'ek'au k'achia jōmaweda wēpapiji, chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaa paara. 26 Māga ooji ak'ipiiit'ee ichi wāara t'āri pia bapari. Maperāpi eperā Cristode wāara ijāa bi p'ek'au k'achia wēe bapari Tachi Ak'ōre k'īrapite.

27 Mamīda eperāpa jarai: “Tachi Ak'ōrepa mīta pia ak'i bapariit'ee mīa ne–inaa pia oopari perā”. Mamīda māga–e. Tachi Ak'ōrepa pia ak'i bapariit'ee chi wāara Jesucristode ijāa bi aupai. 28 Ma jōma jara aupadade k'īsiadadak'āri, k'awa p'ani eperāarā p'ek'au k'achia wēe p'oyaa p'anadak'aa oo p'anadairā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Jīp'a p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite, Jesucristode ijāa p'anadairā.

²⁹Tachi Ak'õre jõmaarã Ak'õre Waibia; judiorã Ak'õre Waibia, ichiaba judio-eerã Ak'õre Waibia. ³⁰Tachi Ak'õre apai. Maperã k'awa p'ani judiorã p'ek'au k'achia, judio-eerã p'ek'au k'achia auk'a wëpapiipari, Cristode wåara ijãadak'ãri. ³¹Måga jaradak'ãri, ¿jara k'inia p'anik'ã Ak'õre Ūraa p'ãda vale-ee pik'a bi? ¡Måga-e! Tachia Cristode wåara ijãadak'ãri, oopata ma ūraa p'ãdade jara bik'a.

Abrahampa ijãada

4 ¹K'ĩsiadáma tai judiorã chonaarãwedapema Abrahampa oodade. ¿K'ãata oojima Tachi Ak'õrepa iru pia ak'imerã? ²Tachi Ak'õrepa jaradak'a jõmaweda ooda paara Abrahampa, ichia jarak'aji awaraarãmaa: “Tachi Ak'õrepa mi pia ak'ipari ne-inaa oopari perã iru-it'ee.” Mamïda Tachi Ak'õre-it'ee måga jara-e pak'aji, ne-inaa jõmaweda oo-e pada perã Ak'õrepa k'inia badak'a. Måga bita, ¿sãap'eda Tachi Ak'õrepa Abraham pia ak'ijima? ³Ak'õre Ūraa p'ãdade jara bi:

‘Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

⁴K'ĩsiadáma någide. Eperã mimiak'ãri awaraa pari, ma mimia aupap'eda, ichi p'arat'a iidinapari mimia chiparimaa. Mågã tachia oopata p'arat'a jítadait'ee. ⁵Mamïda måga-e Tachi Ak'õre ome. Irua eperã pia ak'ĩ-e, ma eperãpa måga iidi bairã ichia ne-inaa pia oopari k'aurepa. Jíp'a p'ek'au k'achia oopataarã pia ak'ipari, mãirãpa wåara ijãadak'ãri irua áchia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee. ⁶Chonaarãweda Rey Davidpa ichiaba k'awaji Ak'õrepa eperã p'ek'au k'achia wëe ak'ipari, ne-inaa pia oo-e bi mïda iru-it'ee. Jaraji mågee eperã t'ãri o-ïa bapari, Ak'õrepa iru mågã k'aripapari perã. Mågaji:

⁷P'ek'au k'achia oopataarã o-ïa p'anapata Tachi Ak'õrepa áchi p'ek'au k'achia áyaa bik'ãri mãik'aapa wëpapiik'ãri. ⁸Mågee eperã o-ïa bapari Tachi Ak'õrepa iru p'ek'au k'achia wëe ak'ik'ãri.’

(Sal 32.1-2)

⁹Davidpa måga jarada perã, ¿k'ãata jaradaima? ¿Tachi Ak'õrepa wëpapiik'ã tauchaa iru beerãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa aupai? Tauchaa wëe beerãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa auk'a wëpapiit'ee, o-ïa p'anapataadamerã Davidpa jaradak'a. Waya pedeedãma Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara bi:

‘Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

¹⁰Tachi Ak'õrepa måga jarak'ãri, Abrahampa at'ãri ichi k'ap'iade tauchaa bi-e baji. ¹¹Ma t'ëepaita Abrahampa måga ooji. Måga ook'ãri, ak'ipiji ichia wåara ijãa bi Tachi Ak'õrepa iru k'achia wëe ak'ida, ma ijãa bi k'aurepa. Tachi Ak'õrepa Abraham mågã ak'ida perã ma tauchaa bii naaweda, k'awa p'ani tauchaa wëe beerã auk'a p'ek'au k'achia wëe

p'aneedai Tachi Ak'õre k'irapite, ijãadak'ãri Abrahampa ijãadak'a. Mãgã ijãadak'ãri, Abraham warrarãk'a padaipata, ãchi k'ap'iaide tauchaa wêe p'ani mïda. ¹²Jõdee tauchaa iru beerã ichiaba Abraham warrarã. Mãga p'ani—e tauchaa iru p'anadairã ãchi k'ap'iadepai. Jïp'a mãga p'ani ijãapata perã tai judiorã chonaarãwedapema Abrahampa ijãadak'a, ichi waide tauchaa wêe bide.

Tachi Ak'õrepa jaradak'a oopari ijãapataarã ome

¹³Ak'õrepa ichi ùraa p'ãpii naaweda, Abrahammaa jaraji irudeepa uchiadap'edaarãpa Tachi Ak'õrepa ooda jõmaweda iru p'aneedait'ee ãchi jua ek'ari, mãik'aapa ãchi k'aurepa Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujãdepemaarã pia ak'it'ee. Ak'õrepa mãga jara—e paji Abrahampa ne—inaa oo bada perã iru ùraade jaradak'a. Mãga jaraji Abrahampa irude ijãa bada perã. Maperãpi Abraham p'ek'au k'achia wêe baji iru k'irapite. ¹⁴Tachi Ak'õrepa mãga jarada paara ichi ùraa p'ãdade jara bik'a oopataarãmaa aupai, ¿k'ãare—it'ee irude ijãadaima? Mãga bada paara, oo—e pak'aji ichia jaradak'a Abrahammaa. Mamïda mãga—e. Tachi Ak'õrepa k'awa bi eperã apidaapa p'oyaa ooda—e jõmaweda iru ùraa p'ãdade jara bik'a. ¹⁵Ma awara eperãarãpa ooda—e pak'ãri ma ùraa p'ãdade jara bik'a, ne—inaa k'achia oopata. Mãgã Tachi Ak'õre k'irapipata mãik'aapa ma k'aurepa atuapata. Ma ùraa wê—e pada paara, k'awada—e pak'aji ãchia ne—inaa k'achia oo p'ani.

¹⁶Ma jõma jara aupadade k'isidak'ãri, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa jaradak'a, ichia Abrahamdeepa uchiadap'edaarã pia ak'ipariit'ee, ãrapa ijãapata perã Abrahampa ijãadak'a; ma k'aurepapai. Maperã k'awa p'ani Abraham jõmaarã ak'õchona, judiorã ak'õchona mãik'aapa judio—eerã ak'õchona, ijãadak'ãri irua ijãadak'a. ¹⁷Tachi Ak'õrepa Abrahammaa jara bi ichi ùraa p'ãdade:

‘Mia pi eujã awara—awaraadepemaarã ak'õchona papiit'ee.’ (Gn 17.5)

Mãgã k'awa p'ani Tachi Ak'õre k'irapite Abraham tachi ijãapataarã ak'õchona, irudeepa uchiada—e paji mïda. Abrahampa ijãapachi Tachi Ak'õrepa piudap'edaarã chok'ai p'irabaipipari. Ichiaba ijãapachi Ak'õrãpata jara k'ãri ichia ooit'ee bi, mãga ooit'ee, waide oo—e bi mïda.

¹⁸⁻¹⁹Abraham perã cien años iru baji Tachi Ak'õrepa jara k'ãri:

‘Pideepa uchiadait'eerã cho—k'ara pait'ee.’ (Gn 15.5)

Mãgã taarã—ee piut'ee baji mãik'aapa chi wëra Sara, chõtrãa bita, warra t'ok'aa paji mïda, Abrahampa ijãaji Tachi Ak'õrepa jarada; chi wërapa warra t'oit'ee. Mãga ijãaji k'awa bada perã Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Mãgã ijãada perã, Ak'õrepa Abraham awara—awaraa eujãdepemaarã ak'õchona papiji. ²⁰Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãa amaa—e paji mãik'aapa awaraa ne—inaa k'isã—e paji. Jïp'a ijãaji Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Maperã Abraham it'aa t'iji Tachi

Ak'õremaa ²¹ jarait'ee iruta jõmaarã k'ãyaara waibiara bi. K'awaji ne-inaa wẽ-e Tachi Ak'õrepa p'oyaa ook'aa. ²² Maperãpi Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara bi:

‘Abrahampa Tachi Ak'õrepa jarada ijãaji. Maperã Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

²³ Tachi Ak'õrepa mãga jara-e paji Abraham-it'ee aupai. ²⁴ Ichiaba mãga jaraji tachi-it'ee, irude ijãapata perã. Iruata Tachi Waibia Jesucristo chok'ai p'irabaijiji. ²⁵ Tachi Ak'õrepa Jesucristo pëjji piumerã tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Maap'eda iru chok'ai p'irabaijiji tachi p'ek'au k'achia wẽe p'anadamerã iru k'irapite.

Cristode ijãapataarã k'ãiwee p'anapata Tachi Ak'õre ome

5 ¹ Tachi Cristode ijãapataarã mägã p'ek'au k'achia wẽe p'anapata perã Tachi Ak'õre k'irapite, k'ãiwee p'anapata, k'awaa p'anadairã Tachi Ak'õrepa tachi atuapi-e pait'ee. Ma k'ãyaara tachi pia ak'ipari Tachi Waibia Jesucristo k'aurepa. ² Irude ijãapata k'aurepata Tachi Ak'õrepa tachi k'aripapari. Maperã t'ãri o-ia p'anapata. K'awa p'ani irua ichi k'ira wãree unupii't'ee tachimaa. ³ Ma awara iraweda t'ãri o-ia p'anapata, mia p'ani pijida. Mãga p'anadai k'awa p'anadairã mägã miadak'ãri, k'awaa wãpata choodait'ee. ⁴ Mägã choodak'ãri, k'awaapata Tachi Ak'õrepa tachi pia ak'ipari mãik'aapa waapiara ijãapata ewari cherude iru k'ira wãree unudait'ee. ⁵ K'awa p'ani ma ewate irua tachi k'ura-e pait'ee, ichi Jaure pëida perã tachi ome ba chemerã. Mãgipa tachi t'ãride k'awapipari Tachi Ak'õrepa tachi k'inia iru bi.

⁶ Naaweda tachia p'ek'au k'achia p'oyaa oo amaada-e paji tachi k'iradoopa. Maperã Ak'õrepa ewari aba jirit'eraji Cristo piumerã k'achia beerã pari. ⁷ Eperã jip'aapa mãga oo-e pak'aji awaraa pari. ¿K'aita chiara t'ãri k'achia-idaa bi pari piuk'ajima? Piu-e pak'aji pia oopataarã pari pijida. Piuk'ajisk'a eperã t'ãri pia bi pari. ⁸ Mamida Tachi Ak'õrepa ak'ipiji ichiata tachi audú k'inia iru bi, Cristo pëik'ãri piumerã p'ek'au k'achia oopataarã pari.

⁹ Ichia mãga ooda perã tachi-it'ee, ijãapata Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe papipari ichi k'irapite. Ma awara k'awapata Cristo k'aurepa Tachi Ak'õrepa tachi miapi-e pait'ee ichi ewari waibia ewate. ¹⁰ Naaweda tachi jida Tachi Ak'õre k'ira unuamaa iru p'anapataarãk'a p'anajida, o k'achiade p'anapachida perã. Mamida Cristo piuda k'aurepa tachi pari, Tachi Ak'õrepa ichi t'ãri auk'a biji tachi t'ãri ome. Ma awara Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perã, irã audupiara tachi k'aripapari ichi ode wãrutade, mãik'aapa mägã k'aripapariit'ee tachi wãrutamaa ichi truadee. ¹¹ Tachi Waibia Jesucristopa tachi mägã k'aripapari perã, irã tachi t'ãri auk'a p'anapata Tachi Ak'õre ome. Maperãpi tachi t'ãri o-ia p'anapata.

Adán badak'áriipa Cristo parumaa

¹² Adanpa oodade k'ísiadáma. Chi naapema eperāpa naapiara p'ek'au k'achia ooji, oo–e pada perā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Piuji ma k'achia ooda k'aurepa. Ma k'achia oodak'áriipa jōmaweda ichideepa uchiadap'edaarāpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Māgá Adanpa naapiara k'achia ooda k'aurepa, maadamāiipa eperāarā piupata. ¹³ Māga paji Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpii naaweda Moisemaa. Ma ūraa p'āpida k'awada–e p'anapachida mīda, eperāarāpa pariatua p'ek'au k'achia oopachida Tachi Ak'ōre k'irapite. Mamīda Tachi Ak'ōrepa āchi miapi–e paji āchia ne–inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁴ Jīp'a piujida Adanpa ne–inaa k'achia ooda k'aurepa, auk'a ooda–e paji mīda irua oodak'a. Īrá k'ísiadáma Adanpa oodade māik'aapa Cristo, chi cheit'ee bada apatapa oodade.

¹⁵ Tachi Ak'ōrepa eperāarā chupiria k'awaada māik'aapa pia ooda Cristo k'aurepa, Adanpa oodak'a bi–e. Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda piupata māik'aapa pia–ee p'anapata Tachi Ak'ōre k'irapite. Māga p'anapata mīda Ak'ōre k'irapite māik'aapa p'ek'au k'achia oopata mīda, Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa eperāarā chupiria k'awaapari māik'aapa ārapa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari. Māgá Cristopa ooda k'aurepa Ak'ōrepa ma eperāarā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari. ¹⁶ Ma awara Adanpa k'achia ooda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā pia ak'i–e paji māik'aapa ma k'aurepa āra atuapiit'ee paji. Jōdee Cristopa pia ooda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarā pia ak'ipari irude ijāadak'āri. ¹⁷ Ma et'ewa jara aupadade k'ísiadak'āri, k'awa p'ani Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā piupata. Mamīda ma k'āyaara Jesucristopa ooda pipiara bi. Ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripapari, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā iru truade, ārapa irude ijāapata perā.

¹⁸ Ichiaba Adanpa k'achia ooda k'aurepa, jōmaweda atuadait'ee paji. Jōdee Jesucristopa pia ooda k'aurepa jōmaweda p'ek'au k'achia wēe p'anadai Tachi Ak'ōre k'irapite māik'aapa iru truadee wā dai. ¹⁹ Māpa jaradai eperā abaapa oo–e pada perā Ak'ōrepa jaradak'a, eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Jōdee chi apemapa ooda perā Ak'ōrepa jaradak'a, eperāarā chok'ara p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite.

²⁰ Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa Moisemaa p'āpiji ak'ipiit'ee eperāarāmaa āchia ne–inaa k'achia oopata. Ma ūraa k'awaadak'āri, audupiara k'achia oopachida. Mamīda Tachi Ak'ōrepa māgee eperāarā audú k'inia iru bada perā, āchi ma o k'achiadeepa k'aripa ataji. ²¹ Waide Tachi Ak'ōrepa māgá k'aripa–e bak'āri, tachi eperāarā piudap'eda, atuapachida tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa tachi p'ek'au k'achia oopataarā k'aripak'āri Jesucristo k'aurepa, p'ek'au k'achia wēe p'aneejida

iru k'irapite m̄aik'aapa iru ode p'aneejida. Ma ode p'anadak'āri, tachi k'ap'ia piuruta pijida, Ak'ōre truade p'ananadait'ee.

Cristodeerāpa p'ek'au k'achia oodaamaa p'anapata

6 ¹Parādepemapa iidii: “Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ak'i bi pirā, ¿p'ek'au k'achia waapiara oodaipia bi-ek'ā, m̄agā Ak'ōrepa waapiara tachi pia ak'imerā?” ² ¡Māga-e! Cristode ijāadak'āri, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji. Māga bita, ¿sāga waapiara p'ek'au k'achia oodaima? ³ ¿K'awada-e p'anik'ā? Jesucristode ijāadak'āri, poro choopijida ak'ipidait'ee iru ome araa p'ani. M̄agā araa p'anadairā iru ome, iru piuk'āri tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee, tachi jida auk'a piu pik'ajida. ⁴Ma awara tachi ijāapataarāpa poro choopidak'āri m̄agā ak'ipidait'ee tachi piu pik'adap'edaa Cristo ome, jaradai tachi auk'a ia pik'ajida iru ome. Ichiaba jaradai Tachi Ak'ōre Waibiapa tachi auk'a p'irabai pik'apiji iru p'irabaipidak'a, m̄agā awara p'anapataadamerā irua k'inia bik'a.

⁵Cristo ome araa p'ani k'aurepa, tachi auk'a piu pik'ajida pirā iru ome, m̄agara auk'a p'irabaidait'ee m̄aik'aapa iru ome p'ek'au k'achia wēe p'anapataadait'ee, irua k'inia bik'a. ⁶K'awa p'ani Cristode ijāadai naaweda p'ek'au k'achia ooyaa p'anapachida. Mamīda ijāadak'āri m̄aik'aapa araa p'aneedak'āri iru ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'aji iru k'ap'ia ome. M̄agā uchijida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, waa tachimaa k'achia oopinaamerā. ⁷Tachi eperā k'ap'ia piuk'āri, ne-inaa waa tachimaa oopi-e pai, pia wa k'achia. Māga pik'a tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'āri Cristo k'ap'ia ome, ne-inaa k'achia waa tachimaa oopi-e pai. ⁸Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia m̄agā piu pik'ada perā Cristo k'ap'ia ome, ijāa p'ani Cristopa tachi k'aripait'ee p'anapataadamerā irua k'inia bik'a, auk'a p'irabai pik'adap'edaa perā iru ome. ⁹Tachi ijāapataarāpa k'awa p'ani Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perā, waa piu-e pait'ee. ¹⁰Piuda apai piuji p'ek'au k'achia jōmaweda wēpapiit'ee. Ma piudak'āriipa ichita chok'ai bapari ooit'ee Ak'ōrepa oopi bik'a. ¹¹Parā ichiaba m̄agā p'anapataadaipia bi, parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ada perā Jesucristo k'ap'ia ome. Mapa ichita iididaipia bi Jesucristomaa, irua parā k'aripamerā oodait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. M̄agā ne-inaa k'achia oo amaadaipi.

¹²Oonāati ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi k'inia bik'a parāmaa. M̄agā k'aurepa ne-inaa k'achia k'ira t'ādo oopata. Mamīda ma k'ap'ia jōit'eepi. ¹³Ne-inaa k'achia oopināati pāchi juamaa, biirīmaa, it'aimaa, taumaa. Jīp'a pāchi k'ap'ia bīti Tachi Ak'ōre jua ek'ari, irua ne-inaa pia oopimerā ma k'ap'iamaa. P'anapataāti k'ap'ia chiwidi iru p'anik'a, parā auk'a p'irabai pik'adap'edaa perā Cristo ome, iru

k'ap'ia chiwidi p'irabaik'ári. ¹⁴Māga ooruta pirā, waa p'ana k'iniada–e pait'ee pāchia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari. Cristopa parā uchiapidak'a Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda jua ek'ariipa, auk'a uchiapii ma k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa. Māgá Tachi Ak'ōrepa parā k'aripa k'inia bi, parā k'inia iru bapari perā.

Pi, k'ai esclavo

¹⁵Parādepemapa jarai: “Māgara, Cristopa ooda k'aurepa it'aa wādait'ee pirā, onaadāma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Oodāma tachia oo k'iniata.” ¡Māga–e! ¹⁶¿K'awada–e p'anik'ā esclavopa oopari chiparipa oopi bik'a? Ne–inaa k'achia oopiru pirā, k'achia oopari māik'aapa k'achiade baaipari. Māga pik'a bi parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari p'anadak'ári. Jōdee ma esclavo chiparipa chi esclavomaa ne–inaa pia oopiru pirā, pia oopari māik'aapa chiparipa k'achia wēe ak'ipari. Māga pik'a bi Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anadak'ári. Pi ¿k'ai esclavoma; p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia esclavo wa Tachi Ak'ōre esclavo? ¹⁷Mia gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa, írá irua oopiparik'a oo k'inia p'anadairā pāchi t'áripa. Māga oo k'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode ūridap'edaa perā iru mimiapataarā it'aideepa māik'aapa irude ijāadap'edaa perā. ¹⁸Māgá uchiájida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa māik'aapa Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'aneejida. ¹⁹(Nāgí jarateerude mia “esclavo” jara bi parāpa pipiara k'awaadamerā k'āata mia jara k'inia bi.) Naaweda pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoorāk'a p'anapachida. Mamīda írá pāchi k'ap'iamaa oopidaipia bi ne–inaa pia k'íra t'ādo, Tachi Ak'ōrepa k'iniata, ma–it'ee Ak'ōrepa parā awara bida perā.

²⁰Parā at'ári pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoorāk'a p'anadak'ári, ūridaamaa p'anapachida Ak'ōrepa oopi k'inia bada parāmaa. Jíp'a oo k'inia p'anapachida k'achia beerāpa oopatak'a. ²¹¿K'āare piata atajidama māga p'anadap'edaa pari? Māga p'anadap'edaa paara pāchi piurutamaa, atuak'ajida k'achia beerā atuapatak'a. Ma awara írá ijāapata perā, k'íra nejasia p'ani k'ísiadak'ári ma k'achia oopatap'edaade. ²²Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā ichideerā papiji māik'aapa parā uchia ataji ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa, waa esclavoorāk'a p'ananaadamerā. Ichia parā māgá awara bida perā, ichia k'inia bik'a p'anapataadai māik'aapa it'aa wādaí pāchi jai–idaadak'ári. ²³Wāara p'ek'au k'achia oopataarā piudak'ári, atuadait'ee. Mamīda Cristode ijāapataarā it'aa wādait'ee māik'aapa ichita p'anapataadait'ee Tachi Waibia Jesucristo ome, Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā.

Chonaarāwedapema ūraa māik'aapa Cristode ijāapataarā

7 ¹Īpemaarā Cristo k'aurepa, parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida. K'awa p'ani tachi ma ūraa jua ek'ari

p'anapata chok'ai p'ani misa. ²K'ĩsiadáma nāgide. Tachi Ak'õre Ūraade jara bi wērapa awaraa imik'ĩra jiriik'araa bi, ichi imik'ĩra chok'ai bi misa. Mamĩda chi imik'ĩra jai-idaak'āri, chi wēra uchiai māgĩ ūraa jara bi jua ek'ariipa. Awaraa imik'ĩra atai. ³Pia jarait'eera, chi imik'ĩra chok'ai bide, araa beeru pirā awaraa imik'ĩra ome, p'ek'au oo bi Tachi Ak'õre k'irapite. Mamĩda chi k'ima jai-idaap'eda, awaraa ome araa paru pirā, p'ek'au oo-e bi Tachi Ak'õre k'irapite.

⁴Māga pik'a bi parā ome, michi ipemaarā Cristo k'aurepa. Parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'ak'āri Cristo k'ap'ia ome, Moisepa p'āda ūraa jara bideepa uchijida. Parāpa Cristode ijāadak'āri, araa p'aneejida iru ome, ichideerā p'aneedamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ⁵Araa p'anadai naaweda Cristo ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia ne-inaa k'achia k'ĩra t'ādo oopipachi tachimaa, oo k'inia bada perā Ak'õre Ūraa p'ādade jara bi eperāarāpa oonaadamerā. Māga oopida perā, Tachi Ak'õrepa tachi atuapiit'ee paji. ⁶Mamĩda Cristode ijāadak'āri māik'aapa ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'āri Cristo ome, tachi uchijida ma ūraa jara bi jua ek'ariipa oodait'ee Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Naaweda ma ūraa tachi chipari pik'a baji. Mamĩda Cristo ome araa p'aneedak'āri, Tachi Ak'õre Jaure tachi chipari beeji p'anapataadamerā Ak'õrepa k'inia bik'a.

Chonaarāwedapema ūraa māik'aapa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia

⁷Māgá Tachi Ak'õre Jaure tachi chipari beeji pirā, ¿jaradaik'ā, Tachi Ak'õrepa ūraa p'āpida k'achia bi? ¡Māga-e! Ma ūraa wē-e pada paara, mia k'awa-e pak'aji k'āare net'aata k'achia bi Ak'õre k'irapite. Ma ūraade jara-e pada paara:

'Chĩara net'aa k'ĩanáaji',

(Ex 20.17)

mia k'ĩsia-e pak'aji chĩara net'aa k'ĩait'ee. ⁸Mamĩda tachia Ak'õre Ūraa p'āda iru p'ani. Maperā mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia waapiara mĩmaa chĩara net'aa k'ĩapipari, māgipa oopi k'inia bairā ma ūraade jara bi eperāarāpa oonaadamerā. Ma ūraa wē-e pada paara, ¿sāga oopik'ajima ma ūraade jara bi oonaadamerā? ¡Maarepida oopi-e pak'aji! ⁹Mia ma ūraade jara bi waide k'awa-e bak'āri, k'ĩsia p'ua wēe bapachi Ak'õre k'irapite. Mamĩda ma ūraa k'awaadak'āriipa k'ĩsia p'ua beeji, k'awada perā chĩara net'aa k'ĩa bi k'aurepa mi atuait'ee. ¹⁰Ak'õrepa ma ūraa p'āpiji ak'ĩpiit'ee sāga iru ode t'ĩudai. Mamĩda mia ma ūraa ooik'araa bida adade ook'āri, iru ode t'ĩu k'āyaara, o k'achiade t'ĩuji. ¹¹Mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia mi k'ūrat'ajaji. Oopii k'āyaara Ak'õrepa Ūraa p'āpidade jara bik'a, oopiji ma ūraade jara bi oonaadamerā, māgá mi atuapiit'ee.

¹²Tachi Ak'õrepa Moisemaa ūraa p'āpida pia bi, ichia ūraa jarada chaa. Mia māga jara bi ma ūraa uchiada perā Tachi Ak'õre t'āri pia bideepa.

Iru k'achia wēe bapari. Mapa ma ũraa k'aurepa Ak'õrepa ak'ii eperãarãpa oopata k'await'ee pia wa k'achia.

¹³Mãga pirã, ¿jaraik'ã Tachi Ak'õre Ũraa k'aurepa mi atua baji? ¡Mãga-e! Mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa mi atuapiji oopik'ãri Ak'õre Ũraa pia jara bi eperãarãpa oonaadamerã. Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji ichi ũraa k'aurepa mia k'awaamerã wãara mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia audú k'achia bi.

¹⁴Tachia k'awa p'ani Ak'õre Ũraa jõmaweda uchiaji ichi Jauredeepa. Mamída mia p'oyaa oo-e ma ũraade jara bik'a, mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia mi chiparik'a bairã. Mãgipa mimaa ichita k'achia oopipari.

¹⁵K'awa-e sãgap'eda oopari mãgipa oopi bik'a. Mia oo-e wãara michi t'ãripa oo k'inia bik'a. Ma k'ãyaara oopari ne-inaa mia oomaa bi.

¹⁶Mãga ook'ãri, ak'ipi bi Tachi Ak'õre Ũraade wãarata jara bi. ¹⁷Oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a. Mamída mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa ne-inaa k'achia mimaa oopipari. ¹⁸K'awa bi na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iade pia wē-e, michi k'iradoopa pia p'oyaa oo-e bairã, mãga oo k'inia bi mída. ¹⁹Oo-e ne-inaa pia, mia oo k'inia bi. Jip'a oopari ne-inaa k'achia, mia oo k'inia-e bi. ²⁰Mãga oopari perã, k'awa bi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa mimaa mãga oopipari.

²¹Ne-inaa pia oo k'inia bak'ãri Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa mãga oopi k'inia-e. ²²Mi t'ãri o-ia bi Tachi Ak'õre Ũraa k'awa bairã. T'ãripa oo k'inia bapari made jara bik'a.

²³Mamída mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia presok'a bi. Mãgí chõo pik'a bi michi t'ãri ome, at'ãri mi chipari ba k'inia bairã.

²⁴¿Sãgapi ooima? ¡Mi chupiria chi! ¿K'aipa mi k'aripa ataima na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa? Mãgipa mi waya o k'achiade t'iupi k'inia bi. ²⁵¡Mamída mia gracias jarapari Tachi Ak'õremaa, Tachi Waibia, Jesucristopata, mi k'aripa atada perã mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa! Michi t'ãripa oo k'inia bi Ak'õre ũraade jara bik'a. Mamída mi k'achia ooyaa bi k'ap'iapa at'ãri k'achia oopi k'inia bi.

Sãga p'anapata Tachi Ak'õre Jaure ome

8 ¹Ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Jesucristo ome araa p'aniirã atuapi-e pait'ee. ²Cristode wãara ijãadak'ãri, Tachi Ak'õre Jaure ba chepari tachi ome. Iruata tachi uchiapipari tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerã. ³Tachi Ak'õre Ũraa Moisémaa p'ãpidapa eperãarã p'oyaa k'aripa ata-e paji, eperãarãpa p'oyaa ooda-e p'anadairã ma ũraade jara bik'a, ãchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari p'ani misa. Mapa Tachi Ak'õrepa ichi Warra pëiji eperã jip'aak'a bapariimerã mãik'aapa piumerã tachi pari, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda

wēpapiit'ee. Māgapī Cristopa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaa. ⁴Māga ooji tachi ijāapataarā p'anapataadamerā Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Māgá p'anadai oodak'āri Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopii k'āyaara.

⁵Chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, māga oopata jiripata perā āchia oo k'inia p'ani aupai. Mamīda chi oo k'inia p'anapataarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, māga oopata jiripata perā Tachi Ak'ōrepa k'inia bi. ⁶Ma awara chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a o k'achia jiripata. Māgá atuadait'ee. Mamīda chi oo k'inia p'anapataarāpa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, k'āiwee p'anapata Ak'ōre k'irapite, iru ode p'anadairā māik'aapa it'aa wādait'ee perā. ⁷Māgee oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a Tachi Ak'ōre k'ira unuamaa iru p'anapata. Mapa oo k'iniadak'aa iru ūraa p'ādade jara bik'a. Wāara māgá p'oyaa oodak'aa, Ak'ōre Jaure wēe p'anadairā. ⁸Ma awara ne–inaa wē–e māgee eperāarāpa oodai Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'imerā.

⁹Jōdee Ak'ōre Jaure pāchi t'āride baparida a p'ani. Māga pīrā, parāpa oo k'inia p'anapataadaipia bi iru Jaurepa oopi bik'a. Tachia k'awa p'ani Cristo Jaure wēe beerā Cristodeerā–e. ¹⁰Mamīda Cristo pāchi t'āride bapari pīrā, parā jaure ichita chok'ai bapariit'ee. Maperā parā k'ap'ia piudaruta pijida p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari. ¹¹Ma awara Tachi Ak'ōre Jaure pāchi t'āride bapari pīrā, parā jai–idaadak'āri, irua parā k'ap'ia chok'ai p'irabapiit'ee ichita p'anapataadamerā. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Cristo ome, iru piup'eda p'irabapiik'āri.

¹²Māpai ipemaarā, Tachi Ak'ōrepa tachi Cristode ijāapataarā māgá k'aripapari perā ichi Jaure k'ap'ia, p'anapataadaipia bi iru Jaurepa p'anapi bik'a. Īrā tachi ijāapataarā Cristo jua ek'ari p'anapata. Māga bita ḡsāga oodaima tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a? ¹³Parā p'anaruta pīrā māgí p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa p'anapi k'inia bik'a, atuadait'ee. Mamīda māgipa oopi bik'a oo amaaruta pīrā māik'aapa Ak'ōre Jauremaa oopiruta pīrā irua oopi bik'a, parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaadait'ee māik'aapa Ak'ōre truade p'ananadait'ee.

¹⁴Jōmaweda Tachi Ak'ōre Jaurepa p'anapi bik'a p'anapataarā Tachi Ak'ōre warrarā. ¹⁵Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēi–e paji parā p'era p'anapataadamerā esclavoorāk'a, irua parā miapii jīak'aapa. Jīp'a pēiji ichi warrarā padamerā. Maperāpi Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdak'āri, jarapata: “¡Abbá!^b ¡Mi Ak'ōre!” ¹⁶Māga jaradai Ak'ōre Jaurepa tachi t'ārimaa k'awapipari perā wāara Tachi Ak'ōre warrarā.

^b 8.15 *Abbá* arameo pedeede jara k'inia bi *Mi Ak'ōre* wa *Tate*.

17Māgá Tachi Ak'õre warrarã p'anadairã, iru p'anadait'ee jômaweda irua k'isia iru bi ichideerã—it'ee it'ari p'ananadak'ãri. Ne—inãa iru p'anadait'ee iru Warra Cristopa iru bik'a. Iru na eujãde bi misa, ijãadak'aa beerãpa iru jiripachida miapidait'ee. Māgá tachi auk'a jiripata. Mapa it'ari panadak'ãri, Tachi Ak'õrepa tachi Cristok'a papiit'ee, auk'a iru k'ira wãreede p'anapataadamerã.

Tachi Ak'õre k'ira wãree unudait'ee

18Michi t'ãride mia nãga k'awa bi. Na p'ek'au eujãde p'ani misa, tachi mak'iara miada—e p'ani k'isiadak'ãri jõma Tachi Ak'õrepa tachimaa unupiit'ee ichi k'ira wãree eujãde. 19Na p'ek'au eujãde māgá mia jõni jida, o—ia ni p'ani iru ewari waibia ewate. Jõma ne—inãa Tachi Ak'õrepa ooda jida nimaa bi irua ak'ipimerã ichi warrarã Cristo cheru ewaride. 20Chi naapema eperãpa oo—e pak'ãri Tachi Ak'õrepa jaradak'a, k'achiade baaiji. Maperã Ak'õrepa ichia ooda jômaweda auk'a k'achiade baaiji, ma ne—inãa Ak'õrepa ooda māga k'inia—e baji mīda. 21Mamīda ĩrã ma ooda jômaweda nimaa bi ma ewari cherude ma k'achia baaidadeepa auk'a uchiat'ee perã Tachi Ak'õre warrarã ome. Iru warrarã waa piuda—e pait'ee m̄aik'aapa Tachi Ak'õre k'ira wãree eujãde p'ananadait'ee.

22K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa ooda jômaweda at'ãri mia n̄ibi, w̄era mia n̄ibaparik'a ichi warra ewaa t'oit'ee pak'ãri. 23Tachi ijãapataarã jida mia chitooni na p'ek'au eujãde p'ani misa, ne—inãa pipiara bi iru p'ani mīda, Tachi Ak'õrepa k'isia iru bidepema teeit'ee Cristode ijãapataarãmaa. Māgá iru Jaure. Māgá iru Jaure tachi ome iru p'ani mīda, tachi t'ãride k'isia paraa p'anapata na p'ek'au eujãde p'ani misa. Auk'a o—ia nipata Tachi Ak'õrepa tachi k'ap'ia chiwidi p'irabaipimerã m̄aik'aapa it'ari tachi ichi warrarãk'a p'anapimerã. 24Ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa atadak'ãriipa, k'awajida ewari cherude wãara māgá k'ap'ia chiwidide p'anapataadait'ee iru k'ira wãree truade. Ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadap'edaa paara, nida—e pak'ajida k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee. 25Mamīda wãara ijãa p'ani p̄irã ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee, waide unuda—e p'ani mīda, choodait'ee tuchia ni p'anide.

26Māgá choodai Tachi Ak'õre Jaurepa tachi k'aripapari perã, audú k'isia paraa p'anadak'ãri maa—e p̄irã tachi t'ãride juatau w̄ee p̄ik'a p'anadak'ãri. Māga p'anide tachi k'iradoopa p'oyaa it'aa t'ida—e pak'ãri Ak'õremaa, iru Jaurepa enenee n̄ibi tachi pari ĩyapaa bidepai, pedee w̄ee. 27Māpai Tachi Ak'õrepa tachi ijãapataarã t'ãride iru bi k'awapari perã, ũripari ichi Jaurepa jara k'inia bi tachi k'ap'ia pari. Ichi Jaurepa ichita iidipari irua k'inia bik'a.

28Mapa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa pia uchiapiit'ee jômaweda ne—inãa p'asaru ichi k'inia iru p'anĩrãmaa. Māga ooit'ee ichiata m̄ĩrã j̄irida perã Cristode ijãadamerã. 29Eperãarã ooi naaweda, Tachi Ak'õrepa

k'awaji mairāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa k'isia iru baji mairā ichi warra jāk'a papiit'ee. Cristo chi Warra naapema paji. Maap'eda irude ijāapataarā iru ipemaarāk'a p'aneejida. ³⁰Pia jarait'eera, naaweda Tachi Ak'ōrepa k'awaji eperāarā ūk'uruurāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa mairā jiripari Cristode ijāadamerā. Māpai, ijāadak'ari, irua āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari ichi warra Cristo ak'iparik'a. Maperāpi āra p'anapiit'ee ichi trua k'ira wāree bide.

Cristode ijāapata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari

³¹K'isiadak'ari jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ooparide tachi ijāapataarā k'aripait'ee, ¿k'āata waa jaradaima? Tachi Ak'ōrepa tachi mágá k'aripapari pirā, ¿k'aipa tachi k'achia ooma? ³²Tachi Ak'ōrepa wāak'a-e paji pirā ichi Warra piupik'ari tachi pari, audupiara wāak'a-e pait'ee ne-inaa awaraa ichia jara bi teeit'ee tachi Cristode ijāapataarāmaa. ³³¿K'aipa Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā imiateeima, irua āra pia-ee ak'imerā? Tachi Ak'ōrepata tachi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari Cristopa ooda k'aurepa. ³⁴Māga-e pirā, ¿k'aipa Cristode ijāapataarā atuapiima? Jesucristo piuji māik'aapa chok'ai p'irabaiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Maap'eda it'ari Tachi Ak'ōre juaraare banaji chupiria iidiit'ee Ak'ōremaa tachi pari. ³⁵Māga-e pirā, ¿k'aipa tachi āyaa ataima Cristo juadeepa, irua tachi k'inia-ee iru bamerā? Mágá āyaa wāda-e pai nepirade baairuta pijida maa-e pirā audú k'isia jōni pijida maa-e pirā awaraarāpa tachi k'achia ooruta pijida Cristode ijāapata perā maa-e pirā jarrapisia jōni pijida maa-e pirā p'aru wēe p'ani k'aurepa chupiria chitooni pijida maa-e pirā awaraarāpa tachi jiriruta pijida miapidait'ee wa peedait'ee. ¡Ne-inaa apidaapa tachi āyaa wāpida-e Cristo juadeepa! ³⁶Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Ak'ōre, taipa pi k'inia iru p'anapata perā, k'achia beerāpa tai ip'ii jiripata peedait'ee. Oveja peepataarāpa oveja iru p'anapatak'a ateedak'ari peedait'ee, māga pik'a māgee k'achia beerāpa tai iru p'ani.'

(Sal 44.22)

³⁷K'achia beerāpa tachi ijāapataarā at'ari mágá iru p'ani mīda, tachia ne-inaa jōmaade āchi p'oyaapata, tachi k'inia iru baparipa k'aripapari perā. ³⁸Cristopa tachi mágá k'inia iru bapari perā, michi t'aripa mia nāga ijāa bi. Āyaa wāda-e iru juadeepa piuruta pijida maa-e pirā mia jōni pijida na eujāde p'ani misa. Cristo juadeepa tachi āyaa wāpida-e pai angeleerāpa, netuaraarāpa, na p'ek'au eujādepemaarā waibiarāpa pida. Apidaapa mágá wāpida-e pai ne-inaa irapema wa t'ēepema ewari cherude. ³⁹It'ipiara wāruta pijida pajāde maa-e pirā edupiara wāruta pijida eujā ek'ari maa-e pirā t'imipiara wāruta pijida na p'ek'au eujāde, āyaa wāda-e pai iru juadeepa. Mia māga jara bi wē-e perā ne-inaa tachi āyaa wāpiit'ee Tachi Ak'ōre juadeepa Tachi Waibia, Jesucristopa, tachi k'inia iru bapari perā.

Tachi Ak'õrepa Israel pidaarã jirit'erada

9 ¹ Mi Cristode ijãadak'ãriipa, araa bi iru ome. Tachi Ak'õre Jaurepa k'awapipari mia wãarata jararu. Ma awara michi t'ãriipa ichiaba k'awa bi seewa jara–e nãga jarak'ãri. ² Mi audú t'ãri p'ua nãbi michi auk'aarã, judiorãpa Cristode ijãadak'aa perã. ³ Piara bak'aji Cristopa mi yiaraa iru bada paara, michi auk'aarã atuadai k'ãyaara. ⁴ Åra Israeldeepa uchiäjida. Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa ãra jirit'eraji ichideerã p'aneedamerã. Mãgã ichi warrarãk'a p'aneejida. Iru bapachi ãra chonaarã t'ãide. Mãga nide iru k'ira wãree unujida. Åra chonaarãmaa jaraji ichia ooit'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarã k'ap'ia pari. Ichi ùraa p'ãpiji ãra chonaarãmaa mãik'aapa mãirãdepema ùk'uru awara biji mimiadamerã ichi–it'ee. Jaraji ãra chonaarãmaa sãga it'aa iidipataadaipia bi. Åra chonaarãmaa jarada chok'ara jaraji ãra pia ak'i bapariit'ee mãik'aapa eperã pëit'ee ãra k'aripade. ⁵ Åra uchiäjida tai chonaarã Abrahamdeepa, Isaacdeepa, Jacobdeepa. Maap'eda Tachi Ak'õre Waibia Jesucristo, chi ne–inaa jõmaweda ak'ipari t'ok'ãri eperã k'ap'iade, ãchi auk'aa paji, ichiaba ma chonaarãdeepa uchiada perã. ¡Maperã ichita gracias jaradãma irumaa! ¡Amén!

⁶ Mãgara ¿k'ãata jaraima? ¿Tachi Ak'õrepa oo–e pajik'ã ichia ooit'eeda adak'a Israel pidaarã ome? ¡Mãga ooji! Mamãda ichi–it'ee jõmaweda Israeldeepa uchiadap'edaarã wãara Israel pidaarã–e. ⁷ Ichiaba ichi–it'ee jõmaweda Abrahamdeepa uchiadap'edaarã wãara Abraham warrarã–e. Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bi:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerã pia ak'iit'ee, pi mide ijãapari perã.'

(Gn 21.12)

⁸ Ak'õrepa mãga jarada perã, k'awa p'ani iru–it'ee Isaacdeepa uchiadap'edaarã aupai Abraham warrarã, Abrahampa awaraa warrarã ooji mïda. Tachi Ak'õrepa Isaacdeepa uchiadap'edaarã mãga ak'ipachi, ãra uchiadap'edaa perã irua Abrahammaa jarada k'aurepa. ⁹ Tachi Ak'õrepa mãgaji Abrahammaa:

'Añomaa mi waya cheit'ee mãik'aapa Sarapa warra t'oit'ee.' (Gn 18.10)

¹⁰ Ma awara ai t'ëepai tai judiorã chonaa Isaacpa me–iso ooji chi wëra Rebeca ome. ¹¹ Mamãda ma me–iso t'odai naaweda, Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji aba jirit'erait'ee mãik'aapa waibiara papiit'ee chi apema k'ãyaara. Ak'õrepa mãga ooji ma warrarãpa waide ne–inaa pia wa k'achia ooda–e p'anajida mïda. Mãga ook'ãri, k'awapiji ichiata eperã jirit'erapari oomerã ichia oopi bik'a. ¹² Jirit'era–e ma eperãpa ne–inaa pia oopari perã. Jip'a jirit'erapari ichia k'inia bik'a. Mãga k'awa p'ani Ak'õrepa Rebecamaa nãga jarada perã:

'Chi naapema chi t'ëepema jua ek'ari bait'ee.'

(Gn 25.23)

¹³ Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'ãdap'edaade ichiaba jara bi:

‘Jacob jirit'eraji. Jōdee Esau unuamaa iru baji.’ (Mal 1.2-3)

¹⁴Māgara ¿k'āata jaradaima? ¿Tachi Ak'ōrepa pia oo–e bik'ā, aba pipiara ak'ipari perā chi apema k'āyaara? ¡Māga–e! ¹⁵Mia māga jara bi Tachi Ak'ōrepa Moisemaa nāga jarada perā:

‘Mia chupiria k'awaait'ee mia chupiria k'awaa k'inia biirā. Pia ak'iit'ee mia pia ak'i k'inia biirā.’ (Ex 33.19)

¹⁶Māga jarada perā, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa eperāarā jirit'erapari k'aripait'ee, ichia āchi chupiria k'awaa k'inia bairā. Jirit'era–e āchia māga k'inia p'anadairā maa–e pirā ne–inaa pia wa k'achia oo p'anadairā. ¹⁷Ichiaba Ak'ōrepa ichi ūraa p'ādade jaraji Egiptodepemaarā poro waibia Faraonmaa:

‘Mia pi rey papiji māik'aapa pi k'irapite ooji ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga ooji mia pi nepirade baaipida k'aurepa, na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā Mita, jōmaarā Ak'ōre Waibia.’ (Ex 9.16)

¹⁸Māga jarada perā, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa chupiria k'awaapari ichia chupiria k'awaa k'inia biirā māik'aapa k'iiri k'isuapipari ichia māgá oopi k'inia biirāmaa.

¹⁹Mamīda parādepemapa mimaa iidii: “Māga pirā, ¿sāgap'eda Tachi Ak'ōrepa k'iiri k'isua p'aniirā miapiit'eema? ¿Iru k'aurepa māgá p'anapata–ek'ā?” ²⁰Mia ma iidida nāga p'anaut'ee. Pi na p'ek'au eujādepema. Māga bita, ¿Tachi Ak'ōrepa ne–inaa oopari iidiipia bik'ā?

‘Ma awara pi, Ak'ōrepa ooda, iidiipia bik'ā: “¿Sāap'eda mi nāgá oojima?”’ (Is 29.16; 45.9)

²¹K'isīaji nāgide. Chok'o k'aparipa ichi yooro p'e iru bidee chok'o k'ira t'ādoos k'apari, ichia k'inia bik'a. Ma yoorodee k'ai chok'o pi–ia fiestadee ateeit'ee māik'aapa ai yoorodee k'ai chok'o jip'aa teeda iru bait'ee.

²²Tachi Ak'ōrepa māga pik'a oopari na p'ek'au eujādepemaarā ome. Ichia k'isia iru bi mīda p'ek'au k'achia ooyaa p'aniirā jōpiit'ee, choopari āra ome ichi ewari waibia ewate paru misa. Māgá choo k'inia bi pirā, ¿k'āata jaradaima? ²³Māgá chooru pirā k'isia iru bada perā eperāarāmaa ichi k'ira wāree unupiiit'ee, ¿k'āata jaradaima? Irua māga ooji tachi chupiria k'awaak'āri māik'aapa tachi k'ap'ia ichi k'ira wāree unupik'āri awaraarāmaa.

²⁴Tachi Ak'ōrepa tachita jiriji judiorā t'āideepa māik'aapa judio–eerā t'āideepa, tachi jōmaweda auk'a Cristode ijāadamerā. ²⁵K'awa p'ani Ak'ōrepa māga k'isia iru baji, iru pedee jarapari Oseamaa jarapida perā:

‘Michi eperāarā–ee p'anadap'edaarā t'ijjaradait'ee “michi eperāarā” māik'aapa eperāarā mia k'inia–e badaarā t'ijjaradait'ee “eperāarā mia k'inia iru biirā”.’ (Os 2.23)

²⁶Awara ai Ak'ōre Ūraa p'ādade Oseapa ichiaba jaraji:

‘Mia eperāarāmaa jara badamāi: “parā michi p'uuru pidaarā–e”, māgiirāmāi āchideepa uchiadap'edaarāmaa “Ak'ōre ichita chok'ai bapari warrarāda” adait'ee.’ (Os 1.10)

27Ma awara Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaíapa jaraji:

'Israel pidaarã ipu tau nãusaak'a p'usa ide chok'ara p'ani mĩda, Tachi Ak'õrepa ãra chok'ara—ee uchiapiit'ee k'achia beerã juadeepa.

28Taarã—e nide Tachi Ak'õrepa eperãarã chok'ara jõpiit'ee.'

(Is 10.22-23)

29Mamĩda ai naaweda Isaíapa ichiaba jara baji:

'Jõmaarã Ak'õre Waibiapa tachi warrarã chok'ara—ee p'aniĩrã k'aripa—e pada paara, k'iniik'ajida Sodoma pidaarãk'a mãik'aapa Gomorra pidaarãk'a.'

(Is 1.9)

Judiorã Cristode ijãadaamaa p'anadap'edaa

30Tachia ¿k'ãata k'awaadama k'ĩsiadak'ãri Ak'õrepa mãga oodade Israel pidaarã ome? K'awa p'ani judio—eerãpa Tachi Ak'õre jirida—e p'anajida. Mamĩda írã p'ek'au k'achia wẽe p'anapata Tachi Ak'õre k'ĩrapite, Cristode ijãapata perã. 31Jõdee Israel pidaarãpa Tachi Ak'õre jiri p'anajida mãik'aapa oo k'inia p'anajida iru ùraa p'ãdade jara bik'a, irua ãchi pia ak'imerã. Mamĩda p'oyaa ooda—e paji jõmaweda ma ùraade jara bik'a. 32 ¿Sãgap'eda mãga p'anajida? Cristode ijãa p'aneedai k'ãyaara Tachi Ak'õrepa ãchi pia ak'imerã, Ak'õre Ùraa Moisemaa p'ãpidak'a oo k'inia p'anapachida. Mamĩda Ak'õrepa Cristo pẽiji ichi o ak'ipimerã. Mapa irude ijãa k'iniada—e pak'ãri, ma o atuajida. 33Oojida Ak'õrepa jaradak'a chonaarãweda ichi ùraa p'ãdade: 'Judiorã t'ãide Siõn p'uurude^c mia eperã mäu pipiara bik'a papiit'ee.

Ara eperã t'ĩutiparik'a mãumaa, mãga pik'a eperãarã chok'ara t'ĩuti pik'adait'ee ma mäu pipiara bi k'aurepa. Mamĩda chi irude ijãa bi t'ãri o—ia bapariit'ee Ak'õre k'ĩrapite.'

(Is 8.14; 28.16)

10 1Ípemaarã Cristo k'aurepa, t'ãriipa mia k'inia bi judiorãpa Cristode ijãadamerã. It'aa t'ĩpari Tachi Ak'õremaa ãra chupiria k'awaamerã, mãgã o k'achiadeepa uchiadamerã. 2Michi taupa unu bi ãrapa Ak'õre net'aa k'awa k'inia p'ani. Mamĩda wãara iru k'awadak'aa. 3K'awa k'iniadak'aa Ak'õrepa Cristode ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe beepipari. K'ĩsiapata ne—inaa pia oo p'anipa Tachi Ak'õrepa ãchi pia ak'ĩit'ee. Maperã Cristode ijãa k'iniada—e. 4Mamĩda Cristopata ichideerã uchiapipari Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bi jua ek'ariipa, oopataadamerã irua jara bik'a. Maperã Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽe ak'ipari.

5Moisepa p'ãdade jara bi:

'Eperãpa ook'ãri jõmaweda Ak'õre Ùraade jara bik'a, ichita bapariit'ee ma ùraade jara bik'a.'

(Lv 18.5)

6Mamĩda p'ek'au k'achia wẽe beerã Cristode ijãa p'ani k'aurepa, mãgiĩrãpa auk'a jaradai Moisepa jaradak'a Tachi Ak'õre k'awa k'inia p'anadap'edaarãmaa:

^c 9.33 Chonaarãweda *Jerusalén* t'ĩjarapachida *David P'uuru* maa—e pirã *Siõn*.

‘K’ísiánaati pāchi t’āridepai: “¿K’aita wāima Ak’ōre eujādee irua k’inia bi k’awaade?”’

(Dt 30.12)

(pia jarait’eera, Cristo chemerā Ak’ōre eujādeepa.) 7Maa–e pirā:

‘¿K’aita piudap’edaarāmaa wāima Ak’ōrepa k’inia bi k’awaade?’

(Dt 30.13)

(pia jarait’eera, Cristo chemerā iru iadap’edaamāiipa.) 8Māga k’ísiadai k’āyaara, jaradaipia bi Ak’ōre Ūraade jara bik’a:

‘Nāgaweda Tachi Ak’ōrepa jara pēida k’awa p’ani, māgí pāchi it’aideepa jarapata perā māik’aapa pāchi t’āride k’awapata perā.’

(Dt 30.14)

Māgí pedee Moisepa p’ādadepemak’a ichiaba taipa jarateepata jōmaarāmaa: t’āripa Cristode ijāapataadamerā. 9Eperāpa jara bi pirā: “Jesucristo Michi Waibia” māik’aapa t’āripa wāara ijāa bi pirā Tachi Ak’ōrepa Cristo chok’ai p’irabaijiji, Tachi Ak’ōrepa ma eperā wāpiit’ee ichi truadee. 10T’āripa Cristode wāara ijāadak’āri, p’ek’au k’achia wēe p’aneepata Ak’ōre k’irapite. Ma awara tachi it’aideepa jaradak’āri, “Jesucristo Michi Waibia”, ak’ipipata irua tachi o k’achiadeepa k’aripa ataji.

11K’irāpāti Ak’ōre Ūraa p’ādade ichiaba jara bi:

‘Eperā Cristode ijāa bi k’ira pia–ee ba–e pait’ee Ak’ōre k’irapite.’

(Is 28.16)

12Māga jara bairā k’awa p’ani judiorā, judio–eerā ome auk’a p’ani Tachi Ak’ōre k’irapite, Cristode ijāadak’āri. Iruta Jōmaarā Waibia. Auk’a k’aripapari chi chupiria iidirutaarā ichimaa, āchi auk’a k’inia iru bapari perā. 13Maperā k’awa p’ani na Ak’ōre Ūraa wāarata jara bi:

‘Tachi Ak’ōrepa ichimaa chupiria iidirutaarā k’aripa atait’eeda aji, atuanaadamerā.’

(Jl 2.32)

14Mamīda ¿sāga chupiria iididaima, irude ijāada–e p’ani pirā? Ichiaba ¿sāga irude ijāadaima, irua ooda āchi–it’ee ūrida–e p’ani pirā? Ma awara ¿sāga ūridaima irua ooda āchi–it’ee, eperāpa māga jara–e pirā āchimaa? 15Māgí eperā, ¿sāga wāima jarateede, awaraarāpa iru pēida–e p’ani pirā? Tachi Ak’ōre Ūraa p’ādade jara bi:

‘Eperāarā o–iadaipata awaraarāpa pedee pia āchimaa jara chedak’āri.’

(Is 52.7)

16Mamīda jōmaarāpa ūri k’iniada–e p’ani, Ak’ōre pedee pia jara chedak’āri. Māga k’awa p’ani Tachi Ak’ōre pedee jarapari Isaíapa p’ādade jara bairā:

‘Tachi Ak’ōre, ¿k’aipa ijāajima aji, taipa jarateedap’edaa?’

(Is 53.1)

17Ma jōma jara aupadade k’ísiadak’āri, k’awa p’ani eperāarāpa ūridak’āri Cristopa ooda āchi–it’ee, māgapi irude ijāapata.

18Māga pirā, ¿sāgap’eda judiorāpa ijāada–e paji? ¿Ūrida–e pajik’a Cristopa ooda āchi–it’ee? ¡Ūrijidapi! Ak’ōre Ūraa p’ādade jara bi:

‘Tachi Ak'õrepa ooda jarateepachida jõmaarãmaa; na p'ek'au eujãdepema t'imí beerãmaa paara k'awapijida irua ooda.’ (Sal 19.4)

¹⁹Mãga pirã, waya iidit'ee: ¿sãgap'eda ijãada–e pajima? ¿K'awada–e pajik'ã áchia úridap'edaa? ¿K'awajidapi! Naapiara mia k'irãpapi k'inia bi Moisepa p'ãdade jara bi:

‘Tachi Ak'õrepa nãga jara bi ichi eperãarãmaa: Mia parã k'ira unuamaa iru p'anapiit'ee michi eperãarã–eerãmaa, ãra mide ijãa k'inia p'anadairã. Ma awara parã k'irãpapiit'ee mãgiirã ome, chi parãpa k'isiapata k'isia k'awa–ee beerã.’ (Dt 32.21)

²⁰Ichiaba Isaíapa p'ãdade jip'a jara bi:

‘Mi jirida–e p'anadap'edaarãpa mi unujida. Mia unupiji mi k'awa k'iniada–eerãmaa.’ (Is 65.1)

²¹Jõdee Israel pidaarã ãpíte jara bi:

‘Ichita mia Israel pidaarã k'aripa k'inia baji. Mamída áchia oodaamaa p'anapachida mia jara bik'a, mide ijãa k'iniada–e p'anadap'edaa perã.’ (Is 65.2)

Tachi Ak'õrepa Israel pidaarã jirit'erada

11 ¹Israel pidaarã mãgá p'anadap'edaa perã, ¿Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã yiarãa iru bik'ã? ¡Mãga–e! ¡Mita Israel pida, Abrahamdeepa uchiada, Benjamín èreerãdepema! Tachi Ak'õrepa mi yiarãa–e bi. ²Irua Israel pidaarã naaweda jirit'eraji ichi eperãarã papiit'ee. ¿Írã sãga áchi yiarãa iru baima? ¿K'irãpa p'ani–ek'ã Ak'õre Úraa p'ãdade jara bi iru pedee jarapari Elías it'aideepa? Israel pidaarã ãpíte mãgipa Tachi Ak'õremaa jaraji:

³Ak'õre, tai poro waibiarãpa pi pedee jarapataarã peepachida. Ichiaba pia altar oopida árik'oojida. Mi aupai pide ijãapari mãik'aapa írã mi jida jiri p'ani peedait'ee.’ (1 R 19.10, 14)

⁴Mamída Tachi Ak'õrepa Eliamaa p'anauji:

‘Mi jua ek'ari eperãarã siete mil iru bi, at'ãri mimaa aupai it'aa t'ipata. Pik'a, ãra jida bedabaidak'aa já ne–inaa juapa ooda Baal k'irãpíte.’ (1 R 19.18)

⁵Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã ùk'uru ichi jua ek'ari iru badak'a Elías na p'ek'au eujãde bak'ãri, auk'a írapema Cristode ijãa p'aniirã jirit'eraji ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. Mãga oopari áchi k'inia iru bapari perã.

⁶Maperãpi ma ijãapataarã jirit'eraji. Eperãarã jirit'erada paara áchia ne–inaa oopata k'aurepa, áchia Tachi Ak'õremaa jirit'erapik'ajida ma ne–inaa oo p'ani pari. Mamída mãga–e. Irua áchi jirit'erapari áchi k'inia iru bapari perã.

⁷Mãgara ¿k'ãata k'isiadaima Israelde? Jõmaweda Israel pidaarãpa unuda–e paji áchia jiridap'edaa. Jiripachida Tachi Ak'õrepa áchi pia ak'imerã, p'ek'au k'achia wëe. Mamída ùk'urupai, chi Tachi Ak'õrepa

jirit'eradaarã Cristode ijãadamerã, wãara mãga p'aneejida iru k'irapite. Jõdee chi apemaarã k'iiri k'isua p'aneepachida. ⁸Mapa Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bi:

'Tachi Ak'õrãpata ãchi t'ãri chaareepiji. Tau iru p'anajida mïda, unuda–e paji Tachi Ak'õrepa ãchimaã unupida. Ichiaba k'iiri iru p'anajida mïda, ùrida–e paji Tachi Ak'õrepa ãchimaã jarapida. At'ãri mãga p'anapata.'

(Dt 29.4)

⁹Ichiaba Ak'õre Ûraa p'ãdade Rey David it'aideepa jara bi:

'Ak'õre Waibia, pi eperãarãpa k'isiapata Ak'õre ewari ia p'anipapai pia ãchi pia ak'ipariit'ee. Mãga k'isia p'anadairã, taawa pia ãchi k'achiade baaipii mãik'aapa miapii. ¹⁰Ichita ne–inaa oopata pi–it'ee ãchia k'isia p'anik'a, pia wãara oopi k'inia bi k'ãyaara. Maperã taawa pia ãchi tau p'ãriu pik'apii ununaadamerã pia oo bi mãik'aapa ãchi eburuk'uk'ua pik'adaidamerã ãchia ne–inaa k'achia oopata k'aurepa.'

(Sal 69.22-23)

Tachi Ak'õrepa judio–eerã k'aripada

¹¹Waya iidit'ee: ¿Tachi Ak'õrepa ichi eperãarã yiarã iru bik'ã? ¡Mãga–e! Wãara ijãada–e pada perã Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a, k'achiade baaijida. Mamïda ãchia mágã ijãada–e pada k'aurepa judio–eerã Cristode ijãa p'aneejida mãik'aapa Ak'õre ode t'ïujida. Ak'õrepa mágã judio–eerã o k'achiadeepa k'aripa ataji. Mãga ooji judiorãpa mãirã ijãa p'anì unudak'ãri, auk'a Cristode ijãadamerã mãik'aapa ichi ode t'ïudamerã. ¹²Judiorã Cristode ijãadaamaã p'anadap'edaa perã, na p'ek'au eujãdepemaarãpa k'awaadai Cristopa ooda eperãarã k'aripait'ee mãik'aapa judio–eerãpa iru p'anadai jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi Cristode ijãapataarã–it'ee. Judiorãpa auk'a Cristode ijãadak'ãri, ijãapataarã jõmaweda audupiara o–ia p'anadait'ee.

¹³Írã parã judio–eerãmaa ne–inaa jarait'ee. Tachi Ak'õrepa mi jirit'eraji parã judio–eerãmaa jarateemerã irua pedee pia jara pëida Cristode. Mì o–ia bi ma–it'ee Ak'õrepa mi jirit'erada perã. ¹⁴Na mimia oo bipa Tachi Ak'õre–it'ee, k'inia bi michi auk'arãpa parã ijãapata unudak'ãri, auk'a Cristode ijãadamerã mãik'aapa Ak'õre ode t'ïudamerã. ¹⁵Mamïda Cristode ijãada–e p'anadap'edaa perã, na p'ek'au eujãdepemaarã awaraarãpa irude ijãadai mãik'aapa t'ãri auk'a p'anapataadai Tachi Ak'õre ome. Tachi Ak'õrepa ma judiorã at'ãri p'oyaa pia ak'i–e, mãga ijãada–e p'anadairã. Mamïda ijãadak'ãripi, Ak'õrepa ãchi pia ak'ipariit'ee. Ak'õrepa chok'ai p'irabaipidaarãk'a p'anadait'ee.

¹⁶K'isiadãma nãgide. Judiorãpa trigo naapiara ewadak'ãri, mágã awara bipata aidee masa oodap'eda, pan oodait'ee Tachi Ak'õre–it'ee. Mamïda Ak'õrepa trigo jõmaweda waripipari perã, wãara ma masa jõmaweda ichi–it'ee. Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa judiorã chonaarãwedapema

Abraham awara biji ichi-it'ee, Abrahampa ijāa bada perā irua jarada. Mamīda wāara Abrahamdeepa uchiadap'edaarā jōmaweda ichi-it'ee, māga ijāadak'āri.

¹⁷Abraham pak'uru k'arrak'a bi judiorā-it'ee. Mamīda olivo biiri uupataarāpa chi jua t'iap'epatak'a ma pak'uru pipiara chaumerā, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā ūk'uru t'iap'e pik'aji, Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā. Māpai pak'uru ak'ipataarāpa ma pak'uru jua t'iap'edap'edaamāi awaraa pak'uru jua t'i bipatak'a māgee jida chaumerā, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā t'i pik'a biji judiorā k'āyaara, Cristode ijāapata perā. ¹⁸Tachi Ak'ōrepa parā judio-eerā ome mǎgá ooji mīda, k'isiadaik'araa bi parā pipiara p'ani judiorā k'āyaara. Āra parā naaweda ma pak'uru k'arradepema juak'a p'anajida. Ma pak'uru k'arrak'a bi chok'ai-e bi parā, chi jua t'i pik'a bida k'aurepa. Parā chok'ai p'ani ma pak'uru k'arrak'a bi k'aurepa. Judiorā k'aurepata parāpa Tachi Ak'ōre k'awa p'ani.

¹⁹Parādepemapa jarai: “Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi t'i pik'a biji ma k'arrak'a bide judiorā k'āyaara.” ²⁰Pia bi. Mamīda k'irāpāji Ak'ōrepa ma judiorā t'iap'e pik'aji Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā. Pi Cristode ijāapari perāta, t'i pik'a biji. Audua bai k'āyaara, jip'a Tachi Ak'ōre waaweeipia bi. ²¹Tachi Ak'ōrepa ichi eperāarā t'iap'e pik'aji pirā Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, audupiara parā t'iap'e pik'ait'ee ijāa amaadaruta pirā. ²²Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari Cristode ijāapataarā ome. Mamīda Cristode ijāadaamaa p'aniirā pia ak'i-e. Maperā pi ijāa beeru pirā, t'āri pia bapariit'ee pi ome. Mamīda ijāa amaa ru pirā, waa pia ak'i-e. Pi t'iap'e pik'ait'ee ijāadak'aa beerā ome ooparik'a. ²³Jōdee, naaweda Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaarāpa ijāaruta pirā, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'it'ee Cristodeerā ak'iparik'a. Āra waya t'i pik'a biit'ee āra naaweda p'anadap'edaak'a. Māga ooi Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa audú chaaree wē-e perā. ²⁴Irua pi, judio-ee bita, o k'achiadeepa k'aripa ataru pirā Cristode ijāapari perā, audupiara judiorā mǎgá k'aripait'ee, Cristode ijāadak'āri. Māga ooit'ee āchi uchiadap'edaa perā irua eperā jirit'erada Abrahamdeepa.

Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripait'ee

²⁵Īpemaarā Cristo k'aurepa, ĩrá mia parā judio-eerāmaa ne-inaa awaraarāpa waide k'awadak'aa k'awapi k'inia bi, k'isianaadamerā judiorā k'āyaara pipiara p'ani. Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā ūk'uru k'īiri k'isuapiji judio-eerāpa irua jara pēida pia ūridap'eda, Cristode ijāadamerā mǎik'aapa Tachi Ak'ōre ode t'īudamerā. Mamīda ichita māga-e pait'ee. Jip'a māga p'asait'ee ijāarutamaa jōma judio-eerā irua k'isia iru bi ijāadamerā. ²⁶Ma t'ēepai, Israel pidaarā chok'ara auk'a Cristode ijāadait'ee mǎik'aapa Ak'ōrepa āra o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, iru ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Tachi K'aripapari uchiat'ee Israel pidaarā t'āideepa, Sión p'uurudeepa. Jacobdeepa uchiadap'edaarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. ²⁷Maapai mia jaradak'a Jacobmaa, ichideerā pia ooit'ee āchi p'ek'au k'achia wēpapik'āri.’ *(Is 59.20-21)*

²⁸Parā judio–eerā k'aurepa írā Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā yiarāa iru bi, āchi ijāada–e p'anadairā irua pedee pia jara pēida Cristo k'ap'ia pari. Mamīda Ak'ōrepa naaweda Israel pidaarā jirit'eraji. Mapa at'āri āchi k'inia iru bapari māik'aapa pia ak'i bapari. Māga oopari māga ooit'eeda ada perā āchi chonaarāmaa. ²⁹Tachi Ak'ōrēpata ichita oopari ichia jara bik'a. Mapa ichi eperārā atabēi–e pait'ee. Ichita āchi pia ak'i bapariit'ee ichia jaradak'a āchi chonaarāmaa. ³⁰Naaweda parā judio–eerāpa oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda judiorā Ak'ōre Waibiapa ichi Warra pēidade ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa parā judio–eerā chupiria k'awaaji. ³¹Īrapema judiorā at'āri oodaamaa p'anapata Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā judio–eerā chupiria k'awaadak'a Cristode ijāadak'āri, auk'a chupiria k'awaait'ee judiorā, māgá ijāadak'āri. ³²Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā judiorā māik'aapa judio–eerā ichiak'au biji āchia oo k'iniata oodamerā. Māga ooji ak'ipiit'ee ichia chupiria k'awaapari p'ek'au k'achia oopataarā, judiorā, judio–eerā paara.

Pedee pia jarada Tachi Ak'ōrede

- ³³ ¡Wāara Tachi Ak'ōre k'isia k'awaa bapari! Jōmaweda pia oopari ichia ne–inaa jōma k'awapari perā. Tachi eperārāpa k'awada–e irua k'isia iru bi. Ichiaba k'awada–e sāgap'eda irua eperārāmaa ne–inaa oopipari.
- ³⁴ ¿Ak'ōre Ūraa p'ādade nāga jara bi–ek'ā? ¿K'aipa k'awaaima Tachi Ak'ōre k'isia māik'aapa k'aipa iru ūraaima? Iruata ne–inaa jōma k'awapari.’ *(Is 40.13)*
- ³⁵ ¿K'aipa ne–inaa teeima Tachi Ak'ōremaa, irua jōdee ma pari ne–inaa awara teemerā? *(Job 41.11)*
- ³⁶ Eperāpa māgá p'oyaa tee–e, Tachi Ak'ōre juadeepa ne–inaa jōmaweda uchiapari perā. Ichiata ne–inaa jōmaweda ak'i bapari. Ne–inaa jōmaweda nībi ichi–it'ee. Mapa ichita jaradaipia bi: “Ak'ōre, ¡pī jōmaarā k'āyaara waibiara bi! ¡Amén!”

Cristodeerā sāga p'anapataadaipia bi

12 ¹Īpemaarā, mia nāga ūraait'ee: Tachi Ak'ōrepa eperārā chupiria k'awaapari perā, at'āri chok'ai p'ani misa, oopiti Tachi Ak'ōremaa irua k'inia bik'a pi ome. Māgá pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaada, p'anapataadait'ee Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ichiaba māgá ak'ipidai

parāpa wāara Tachi Ak'ōre k'inia iru p'ani. ²Oonáati na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa oopatak'a. Māirāpa k'isiapata āchia oo k'inia p'anidepai. Parā jōdee, k'isiadaipia bi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Māgá k'awaadait'ee Ak'ōrepa k'inia bi ne–inaa pia, k'achia wēe; ne–inaa irua pia ak'ipari.

³Tachi Ak'ōrepa mi pia ooji mi jirit'erak'āri parāmaa jarateemerā. Maperā mia ūraait'ee parādepema apidaapa k'isianaadamerā: “Mi pipiara bi awaraarā k'āyaara”. Ma k'āyaara k'ira jīp'a jiriipia bi Ak'ōrepa oopi k'inia bi māik'aapa t'āripa māga oopia bi, it'aa iidi bi misa irua k'aripamerā.

⁴Tachi k'ap'iade nāgee ne–inaa chok'ara iru bi; biiri t'iait'ee; jua ne–inaa jitait'ee; māgee ne–inaa. Ma chaachaa ne–inaa awara–awaraa oopari. Auk'a oodak'aa. ⁵Māga pik'a bi tachi Cristode ijāapataarā. Tachi jōma araa p'ani iru ome. Mapa auk'a araa p'ani apemaarā ijāapataarā ome k'ap'ia apai bik'a.

⁶Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'aripak'āri, ne–inaa awara–awaraa oopata, irua oopi k'inia bik'a tachi chaachaa.

Ichi ūraa jarapiru pirā tachidepema abaamaa, māgipa māga oopia bi t'āripa, Ak'ōremaa k'aripa iidi bi misa. ⁷Awaraamaa ijāapataarā k'aripapiru pirā, māga oopia bi. Awaraamaa jarateepiru pirā, ichiaba māga oopia bi. ⁸Awaraa k'ariparu pirā chīara t'āri o–īapiit'ee, māga oopia bi. Awaraamaa p'arat'arapiru pirā, t'āri pia p'arat'a waibia teeipia bi chupiria beerā k'aripait'ee. Awaraamaa eperā waibia papiru pirā, pia ak'iipia bi ijāapataarā ichi jua ek'ari p'anīrā. Awaraa k'ariparu pirā chīara chupiria k'awaamerā, t'āri o–īa māga oopia bi.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁹Awaraarā t'āri jīp'a k'inia iru p'anadaipia bi. Ne–inaa k'achia k'ira t'ādo oodaik'araa bi. Māgee ne–inaa unuamaa iru p'anapatáati. Pia aupaita jiridaipia bi oodait'ee. ¹⁰Chik'inia p'anapataadaipia bi, tachi ēreerā ome p'anapatak'a. Audua p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara awaraa ijāapataarā pipiara ak'idaipia bi tachi k'āyaara.

¹¹K'oo–idaa p'anadaik'araa bi. T'āripa oodaipia bi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māgá oodait'ee Tachi Waibia Jesucristopa oopi k'inia bik'a.

¹²O–īa p'anadaipia bi ni p'ani misa Tachi Ak'ōre eujādee wādait'ee. Choodaipia bi nepirade baaidak'āri. Ichita it'aa t'īpataadaipia bi Tachi Ak'ōremaa.

¹³Awaraa ijāapataarā chupiria k'awaadaipia bi māik'aapa ne–inaa wēe p'ani pirā, āramaa teedaipia bi. Awaraarā pāchi t'āide p'asia chedak'āri, t'āri pia auteebaidaipia bi. K'āidait'ee wēe p'ani pirā, pāchi tede k'āipíti.

Awaraarā ome k'āiwee p'anapataadaipia bi

¹⁴Awaraarāpa parā jiridak'āri ne–inaa k'achia oodait'ee, it'aa iidíti Ak'ōrepa āra chupiria k'awaamerā māik'aapa bendiciamerā. Iidináati Ak'ōrepa āra maldiciamerā.

¹⁵Awaraarã o-ïa p'anadak'ãri, auk'a o-ïa p'anadaipia bi. Jõdee t'ãri p'ua p'anadak'ãri, auk'a jëedaipia bi.

¹⁶T'ãri auk'a p'anadaipia bi awaraa ijãapataarã ome. Jïp'a jiridaipia bi Ak'õrepa parãmaa oopi k'inia bi. K'ïsiadaik'araa bi parã awaraarã k'ãyaara pipiara p'ani. Auk'a k'õp'ãyo meraadaipia bi chupiria beerã ome mãik'aapa p'arat'ara beerã ome. Audua p'anadaik'araa bi.

¹⁷Awaraarãpa parã k'achia oodak'ãri, auk'a oonãati. Ichita ne-inaa pia óoti awaraarãpa unudamerã Cristo k'aurepa parãpa ne-inaa pia oopata.

¹⁸Awaraarã nepira jiriya p'ani mïda, parã jõdee k'ãiwee p'anapatãati chïara ome. ¹⁹Ïpemaarã k'iniaarã, k'ïra jõ-ee p'ananãati. Ma k'ãyaara ichiak'au bïti, Tachi Ak'õrepa ãrapa oodap'edaa ak'imerã mãik'aapa miapimerã ichia k'inia bik'a. Mia mãga jara bi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

'Mia aupaita eperãarãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia.

Miata p'ek'au k'achia oopataarã miapiit'ee.'

(Dt 32.35)

²⁰Awara ãi ichiaba jara bi:

'Eperãpa pi k'ïra unuamaa iru bi pirã, nãgã ooipia bi. Mãgï jarrapisia bak'ãri, nek'op'ji mãik'aapa opisia bak'ãri, ne-inaa top'ji. Mãgã ooru pirã, iru k'ïra nejasiapiit'ee mãik'aapa irua pïmaa k'achia oo k'inia bi oo-e pai.'

(Pr 25.21-22)

²¹K'ïrak'aupai ne-inaa k'achia oodai. Ma k'ãyaara k'achia p'oyãati ne-inaa pia oo p'anipa.

Tachi poro waibiarãpa jara p'anik'a oodaipia bi

13 ¹Ïrã mia ùraait'ee parã jõmaarãpa pãchi poro waibiarã waaweedamerã. Oopataati charraarãpa jara p'anik'a. Mãga oodaipia bi Tachi Ak'õrepa pãchi waibiarã papida perã parã ak'idamerã. Tachi Ak'õrépata eperãarã poro waibiarã jõmaweda mãga papipari. ²Maperã ooda-e pirã ãrapa jara p'anik'a, ichiaba ooda-e pai Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi parãmaa. Ma awara ma charraarãpa parã miapidait'ee, mãga ooda-e pirã. ³Tachi charraarãpa ne-inaa pia oopataarã p'erapida-e. Ne-inaa k'achia oopataarãta p'erapipata. Maperã k'ãiwee p'ana k'inia p'ani pirã charraarã ome, pia óoti. Mãgã ãrapa parã pia ak'ipataadait'ee. ⁴Tachi Ak'õrepa ma charraarã biji parã k'aripadamerã k'achia beerã juadeepa. Mamïda pia ne-inaa k'achia ooru pirã, wãara waaweedaipia bi, ma charraarãpa pi ome oodait'ee perã k'achia beerã ome oopatak'a. Æchi jua ek'ari p'aniãrã pëidait'ee pi atade. Ma-it'ee espada anipapata. Mãpai pi atadak'ãri, miapide atedait'ee, mãga oopi k'inia bairã Tachi Ak'õrepa k'achia oopataarãmaa. ⁵Maperã óoti pãchi poro waibiarãpa jara p'anik'a. Mãga oodaipia bi k'ïsia p'ua wëe p'anadait'ee ãra k'ïrapite mãik'aapa Tachi Ak'õre k'ïrapite. Ichiaba mãga oodaipia bi ãrapa parã miapinaadamerã. ⁶Parãpa impuesto

p'aapataadaipia bi mǎgí poro waibiarāmaa, āra mimia oopata pari, Ak'ōrepa mǎirā mǎgá bida perā parā k'aripadamerā. ⁷Pāchi poro waibiarā jōmaweda waaweedaipia bi. Parāmaa impuesto p'aapiruta pirā, p'áati. Parāmaa ne–inaa aneedap'edaa pari awaraa eujādeepa p'aapiruta pirā, ichiaba p'áati, aupedeeda–ee.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁸Tewe paraa p'ananáati. Ma k'āyaara, chik'inia p'anapataadaipia bi. Māga p'anaruta pirā, oodait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

⁹'Miak'āi p'aniirā k'āináati awaraarā ome; eperā peenáati; chíara net'aa chianáati; chíara te, wēra, mimiapataarā, ne–animal wa net'aa k'ianáati.' (Ex 20.13-17)

Ūraa awaraa ichiaba paraa ak'ipiit'ee sāga p'anapataadaipia bi chíara ome. Mamīda ma jōmaweda uchiapata ūraa abaade:

'Awaraarā k'inia iru p'anapatáati, pāchi k'ap'ia k'inia iru p'anapatak'a.' (Lv 19.18)

Māga ooruta pirā, oodait'ee jōma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

¹⁰Mǎgá awaraarā k'inia iru p'anadak'āri, maarepida āramaa k'achia ooda–e. Maperāpi māga oodak'āri, oopata jōma Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a.

Īdaa pik'a bide p'anapataarā

¹¹Ma jōma oo p'ani misa, k'irāpāti jōmasaa taarāru tachi Cristode ijāadap'edaadeepa. Írā naawedapema k'āyaara k'ait'aara p'ani it'aa wādait'ee. Maperā k'āi pik'a p'ananaadāma. Ma k'āyaara oodāma Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ¹²Na p'ek'au eujāde p'ani misa, tachi p'āriu pik'a bide p'ani. Mamīda taarā–ee Cristo waya chek'āri, ewari chiwidi pik'a unudait'ee. Mapa oo amaadāma ne–inaa k'achia k'íra t'ādoo, na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata māik'aapa soldaopa armadura jīparik'a chōode wāi naaweda, māga pik'a oodāma Cristopa oopi bik'a. ¹³P'anadāma Ak'ōre ĩdaa pik'a bide p'anapataarā p'anapatak'a, ne–inaa k'achia ooda–ee. Oonaadāma p'āriu pik'a bide p'anapataarāpa oopatak'a. Āchi piudaipata it'uapa māik'aapa pariatua pedee nipapata. Ichiaba pariatua wēraarā jiripata ai ome k'āidait'ee. Ma awara chōo jiripata chíara ome māik'aapa net'aa k'aurepa chíara k'íra unuamaa iru p'anapata. ¹⁴Parā, jōdee, Tachi Waibia Jesucristode ijāapata perā, p'anapatáati iru na p'ek'au eujāde badak'a. K'ísianáati parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oo k'inia bide.

Awaraa ijāapataarā āpíte pedee k'achia jaradaik'araa bi

14 ¹Cristode ijāapari auk'a parāk'a ijāa–e bi pirā, pia ak'íti, awaraa ijāapataarā ak'ipatak'a. ¿Irua mǎgá ijāa–e bipaa at'āri Ak'ōre Ūraa

pia k'awa—e bairã? Mapa iru ome aupedeedaik'araa bi. ²Abaapa ijãai chik'o k'ira t'ãdoo k'oipia bi. Jõdee chi pia k'awa—e bipa k'isiai nechiarã k'oik'araa bi, ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'i—e pai jãak'aapa. ³Maperã ma chik'o k'ira t'ãdoo k'oparipa pia—ee ak'iik'araa bi ma nechiarã k'ok'aa bi. Jõdee ma nechiarã k'ok'aa bipa k'achia pedeeik'araa bi chi apema ãpíte. Mãga oodaik'araa bi Tachi Ak'õrepa ãchi auk'a pia ak'ipari perã Cristode ijãa p'ani k'aurepa. ⁴¿K'aipa pi bijima chãra mimiapari ak'imerã jarait'ee irua oopata pia wa k'achia? Mimia chiparipapai ichi jua ek'ari mimiapataarã mãgã ak'iipia bi. Mãga pik'a bi Cristo ichideerã ome. Tachi Waibia Cristopata ichideerãpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Ichiata ichideerãmaa ne—inaa pia oopipari.

⁵Ne—inaa awaraa jarait'ee parãpa aide k'isiadamerã. Ijãapari abaapa ijãai ewari aba iaipia bi apema k'ãyaara. Jõdee awaraapa ijãai ewari chaa auk'a bi. Tachi ijãapataarã chaachaa jiridaipia bi tachi t'ãride ijãa p'ani, k'awaadait'ee wãara mãga ijãa p'ani wa mãga—e. ⁶Ma ewari aba iaparipa apema k'ãyaara, mãga oopari Tachi Ak'õre—it'ee. Ichiaba ma chik'o k'ira t'ãdoo k'oparipa mãga oopari Tachi Ak'õre—it'ee, gracias jarapari perã Ak'õremaa ma chik'o k'ok'ãri. Jõdee ma nechiarã k'ok'aa bipa auk'a mãga oopari Tachi Ak'õre—it'ee, ichiaba gracias jarapari perã Ak'õremaa nek'ok'ãri.

⁷Tachi ijãapataarã apida ituaba p'anadak'aa tachia oo k'iniata oodait'ee. Ichiaba apida ituaba piudak'aa, ak'ipari wëe. ⁸Chok'ai p'ani misa, p'anapata oodait'ee Cristopa oopi bik'a, irua tachi ak'ipari perã. Mamida jai—idaaruta pijida, at'ãri Cristopa tachi ak'ipari. Mapa jaradai tachi chok'ai p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. Ichiaba jai—idaa p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. ⁹Ma—it'ee Cristo piuji mãik'aapa chok'ai p'irabaiji, jõmaweda ijãapataarã Ak'õre Waibia pait'ee; chi chok'ai p'aniirã, jai—idaadap'edaarã paara.

¹⁰Mãga bita ¿sãap'eda pia, Ak'õre Ûraa pia k'awa—e bita, pedee k'achia pedee bima awaraa ijãapataarã ãpíte? Maa—e pirã, ¿sãap'eda pia, Ak'õre Ûraa k'awa bita, pia—ee ak'iparima ma ijãapari pia k'awa—e bi? Tachi jõmaweda p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite Ak'õre ewari waibia ewate.

¹¹Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

‘Mi ichita chok'ai baparida a bi Tachi Ak'õrepa. Eperã chaa

bedabaidait'ee mi k'irapite mãik'aapa jaradait'ee: “Pita Jõmaarã Ak'õre Waibia.” ’

(Is 45.23)

¹²Mapa k'awa p'ani tachi chaachaa panadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite mãik'aapa jaradait'ee tachia k'isiadap'edaa, jaradap'edaa mãik'aapa oodap'edaa na p'ek'au eujãde p'ani misa.

Ne—inaa k'achia oopinãati awaraa ijãapataarãmaa

¹³Maperã ak'inaadãma awaraa ijãapataarãpa oopata pedee k'achia pedeedait'ee ãra ãpíte. Ma k'ãyaara jõma óoti awaraa ijãapataarã pipiara

ijãadamerã, mãik'aapa oodamerã Cristopa oopi k'inia bik'a. ¹⁴Mi jida araa bi Cristo ome. Ijãa bi chik'o k'ïra t'ãdoo k'oipia bi, Ak'õrepa ma chik'o k'oit'ee ooda perã. Mamïda awaraapa ijãa bi pirã chik'o k'ïra aba k'oik'araa bi, ichi-it'ee k'oik'araa bi. ¹⁵Maperã k'ïrak'aupai pi ïpema Cristo k'aurepa t'ãri p'uapii. Iru k'ïrapite pia k'oru pirã ne-inaa irua k'ok'aa, iru t'ãri ãrii beei pi ome maa-e pirã Tachi Ak'õre ome, Cristode ijãa amaadarumaa. Cristo ichiaba piuji ma eperã k'aripait'ee. Mapa chik'inia p'anapatãati. ¹⁶K'ïrak'aupai awaraarãpa pedee k'achia jaradai pia ne-inaa pia oopata ãpïte, pia ijãa bairã chik'o k'ïra t'ãdoo k'oipia bi. ¹⁷Tachi Cristode ijãada-e p'ani irua chik'o k'ïra t'ãdoo k'opipari perã wa chik'o k'ïra apai k'opipari perã. Ijãada-e ne-inaa topipari perã wa topik'aa perã. Jïp'a tachi Cristode ijãapata mãik'aapa iru jua ek'ari p'anapata, iru Jaurepa k'aripak'ãri, oopataadai perã Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mãik'aapa k'ãiwee p'anapataadai perã. ¹⁸Tachi Ak'õrepa pia ak'ipari mágá ijãa p'aniirã, oo k'inia p'anadairã Cristopa oopi k'inia bik'a. Mãga oodak'ãri, k'achia ooda-e p'ani. Mapa ãra ik'aawa p'aniirãpa ichiaba ãra pia ak'ipata.

¹⁹Maperã ne-inaa pia oodãma k'ãiwee p'anapataadait'ee awaraa ijãapataarã ome. Chik'aripa p'anadãma, tachi jõmaweda pipiara Cristode ijãadait'ee. ²⁰K'ïrak'aupai awaraarã t'ãri ãriipii Tachi Ak'õre ome, parãpa ne-inaa k'opata k'aurepa. K'ïrãpãti Tachi Ak'õrepa chik'o jõmaweda ooji k'odamerã. Mamïda pia chik'o k'ïra t'ãdoo k'o bipa awaraa ijãapari k'achiade baaipiru pirã, Tachi Ak'õre k'ïrapite ne-inaa k'achia oomaa bi. ²¹Piara bi chik'o k'ïra t'ãdoo k'o-e pait'ee maa-e pirã ne-inaa k'ïra t'ãdoo to-e pait'ee maa-e pirã ne-inaa awaraa oo-e pait'ee, ma k'aurepa k'achiade baaipii k'ãyaara pi ïpema Cristo k'aurepa.

²²Maperã pia ijãa bi pirã chik'o k'ïra t'ãdoo k'oipia bi, mãga ijãa béeji pichi t'ãridepai. Mãpai awaraa ijãapari mãga ijãa-e bi ome nipak'ãri, jaraik'araa bi pichi t'ãride iru bi. Tachi Ak'õrepa k'awa bi ne-inaa jõma pia ijãa bi pichi t'ãride. Chi mãga oo p'aniirã o-ïa p'ani Ak'õre k'ïrapite, k'ïsia p'ua-ee. ²³Mamïda pia ijãa bi pirã chik'o k'ïra aba k'oik'araa bi, k'ïsia p'uadarii ma chik'o k'ok'ãri. Mágá k'ïsia p'uadaik'ãri, ne-inaa k'achia oomaa bi Ak'õre k'ïrapite ma chik'o k'oru pirã. Mapa mia ùraapari ijãaparipa k'awa-e bi pirã ne-inaa ooi wa oo-e pai, ooi'araa bi, ichi t'ãriipa ijãarumaa oopia bi.

Tachia k'aripadaipia bi Tachi Ak'õre Ûraa pia k'awada-e beerã

15 ¹Tachi Ak'õre Ûraa pia k'awaa beerãpa choodaipia bi Ak'õre Ûraa pia k'awada-e beerã ome ne-inaa awara ijãadak'ãri. Tachia oo k'iniata oodai k'ãyaara, oodaipia bi ãrapa k'inia p'anik'a. ²Mãga ooruta pirã, ãchi t'ãri ãriipida-e pait'ee. Jïp'a ãchi k'aripadait'ee waapiara k'awaadamerã Cristopa ãchimaa oopi k'inia bi. ³Oodaipia bi Cristopa

oodak'a. Ne–inaa oo–e paji irua māga oo k'inia bada perā. Jīp'a oopachi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, nepirade baapachi mīda māga ooda k'aurepa. Choopachi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Ak'ōre, k'achia beerāpa ik'achia jaradap'edaak'a pi āpīte, auk'a mīmaa jarajida, mīa ooda perā pia oopidak'a.’ *(Sal 69.9b)*

⁴Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpīji, ma k'aurepa tachi īrapemaarāpa irua jara pēida k'awaadamerā. Māga k'awaa wādak'āri, t'āri o–ī–īadaipata tachia ijāa p'anide, choo k'awaa wāpata nepirade p'anide māik'aapa nīpata Ak'ōrepa tachi k'aripamerā ichi ūraade jara bik'a.

⁵Mīa it'aa iidi bi Ak'ōrepa parā māgá k'aripamerā māik'aapa choopimerā nepirade jōnide. Ichiaba iidi bi irua parā k'aripamerā t'āri a–ba p'anapataadamerā apemaarā ijāapataarā ome, Jesucristopa māga oopi k'inia bairā. ⁶Māgá t'āri a–ba p'anadak'āri, otau aba pik'a parā jōmaweda o–īa it'aa t'īpataadait'ee māik'aapa k'aripataadait'ee. Māgá ak'īpidait'ee wāara ijāa p'ani Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōrede.

⁷Maperā awaraa ijāapataarā pia ak'fīti, Cristopa parā pia ak'īparik'a. Cristopa māga ooda perā na eujāde bi misa, awaraarāpa pia jarapachida Tachi Ak'ōre āpīte. Auk'a pia jaradai iru āpīte, parāpa māga oo p'ani pīrā. ⁸Tachi Ak'ōrepa Cristo pēiji tai judiorā k'aripade, ichia jaradak'a tai chonaarāmaa. Māga ooji ak'īpiit'ee wāara ichia oopari ichia jara bik'a. ⁹Ichiaba Ak'ōrepa Cristo pēiji ak'īpiit'ee ichia judio–eerā auk'a k'aripa k'inia bi. Ichia āchi māgá chupīria k'awaa bapari perā, judio–eerā auk'a irumaa it'aa t'ī k'inia p'ani, iru ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Maperā awaraa eujādepemaarā t'āide mī it'aa t'īit'ee māik'aapa pīmaa k'ariit'ee.’ *(2 S 22.50; Sal 18.49)*

¹⁰Awara āi Ak'ōre Ūraa p'ādade ichiaba jara bi:

‘Awaraa eujādepemaarā, o–īa it'aa t'fīti Tachi Ak'ōre eperāarā ome.’ *(Dt 32.43)*

¹¹Awara āi ichiaba jara bi:

‘Parā jōmaarā eujādepemaarā, it'aa t'fīti māik'aapa k'arīti Tachi Waibiamaa.’ *(Sal 117.1)*

¹²Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa p'ādade ichiaba jara bi:

‘Eperā uchīait'ee Jesedeepa. Māgí jōmaarā ak'īpari pait'ee. Israel pidaarā–eerāpa pida ijāadait'ee irua āchi k'aripait'ee atuanaadamerā.’ *(Is 11.10)*

¹³Mīa it'aa iidi bi parā pari auk'a ijāadamerā. Māgá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā o–īa p'anapiit'ee māik'aapa k'āiwee p'anapiit'ee. Iidi bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa k'awaapimerā Ak'ōrepa k'īsia iru bi Cristodeerā–it'ee, t'āri o–īa ni p'anadamerā irumaa wārutamaa.

Pablo judio–eerā ome mimiada

¹⁴Īpemaarā, mīa k'awa bi parā Cristode wāara ijāa p'ani. Ne–inaa pia oopata awaraarā k'aripadait'ee. Ak'ōre net'aa pia k'awapata māik'aapa

ũraa para bapari, chik'aripa p'ani misa. ¹⁵Māga p'anapata mīda, na p'ādade mia ne–inaa ũk'uru jīp'a jaraji Tachi Ak'õrepa jarapidak'a. Māgá jaraji parāpa k'irāpadamerā Ak'õrepa ichideerāmaa oopi k'inia bi. Ma–it'eepi Ak'õrepa mi jirit'eraji, mi chupiria k'awaap'eda. ¹⁶Mi jirit'eraji judio–eerāmaa jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ma–it'ee mi Jesucristo mimiapari papiji. P'aareerā awara bidak'a iru mimia oopataadamerā, māga pik'a mi awara biji iru pedee pia jara pēida Cristode jarateepariimerā judio–eerāmaa. Mia māga jarateepari ārapa ijāadak'āri, primisiak'a p'anedamerā Tachi Ak'õre–it'ee māik'aapa irua āra pia ak'ipariimerā Cristode ijāapata k'aurepa. Māgapī ichi Jaurepa āra ichideerā papiit'ee.

¹⁷Mi māgá mimiapari perā Tachi Ak'õre–it'ee, o–īa jara bi Cristopa oomaa bi michi k'ap'ia pari. ¹⁸Ne–inaa ooda michi k'iradoopa jara–e. Jesucristopa mimaa oopi bi Tachi Ak'õre Jaure k'ap'ia pari jarait'ee; mimaa ne–inaa jarapiru māik'aapa ne–inaa oopiru judio–eerā ijāadamerā. ¹⁹Ārapa māgá ijāajida, unudak'āri Tachi Ak'õre Jaurepa mimaa oopi bi ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māpai iru Jaurepa mi t'imí wāpiji judio–eerāmaa jarateenamerā. Jerusalén p'uurudeepa Iliria eujāde parumaa, p'uuru bee chaa mia Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaratee nipapachi, Ak'õrepa mimaa oopidak'a. ²⁰Māgá mia jaratee k'inia bi. Wā k'inia bi Cristo at'āri k'awada–e p'aniirāmaa, jarateede irua ooda eperāarā k'aripait'ee. Eperāpa te chiwidi ook'āri, oo–e awaraapa te biiri suda ĩri. Māga pik'a mia jaratee k'inia–e Cristopa ooda chi ũridap'edaarāmaa awaraa jarateepari it'aideepa. ²¹Jīp'a mia jaratee k'inia bi k'awada–e p'aniirāmaa, āra p'anadamerā Ak'õre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Waide irua ooda ũrida–e p'aniirāpa iru unudait'ee māik'aapa waide irude ũrida–e p'aniirāpa iru k'awaadait'ee.' (Is 52.15)

Pablo wā k'inia bada Romadepema ijāapataarā ak'ide

(1 Corintios 16.5-9)

²²Mi māgá t'imí wāpari perā awaraarāmaa jarateede, waide p'oyaa wā–e paji parā ak'ide, ichita wā k'inia baji mīda. ²³Mamīda írá, waa wē–e perā na tode at'āri Cristopa ooda ũrida–ee māik'aapa año chok'ara paru mi wāit'ee bada parā ak'ide, ĩrá wāit'ee. ²⁴Españadee wāk'āri, parāmāi wiibaiit'ee. Parāpa mi k'ariparuta pīrā, jāma panait'ee, p'asia nipap'eda parā t'āide. O–īa bi parā unuit'ee perā, mak'iaara p'oyaa taarā ba–e mīda parā ome. ²⁵Mamīda wāi naaweda parā ak'ide, mi wāit'ee Jerusalén p'uurudee. P'arat'a ateeit'ee ijāapataarā mama p'aniirāmaa. ²⁶Māga ooit'ee Macedonia eujādepema māik'aapa Acaya eujādepema ijāapataarāpa k'aripa k'inia p'anadairā Jerusalendepema ijāapataarā chupiria chitooniirā. Ma–it'ee p'arat'a p'ejida tee pēidait'ee

mi ome. ²⁷Judio–eerā paji mīda, āchi k'iradoopa māga oojida t'āri pia p'anadap'edaa perā. Mamīda māga ooda–e pada paara āchi k'iradoopa, k'aripadaipia p'anak'ajida, judiorā k'aurepa āchia Ak'ōre net'aa k'awa p'anadairā. Maperāpi āchi net'aa teedaipia bi chi wēe p'aniirāmaa judiorā t'āide. ²⁸Māpai mia āchi p'arat'a p'edap'edaa Jerusalendee atEEP'eda māik'aapa teep'eda ma chupiria beerāmaa, mi wāit'ee Españadee māik'aapa ma wārude wiibaiit'ee parā ak'iit'ee. ²⁹Māgá unudak'āri, mia k'awa bi parā o–īa p'anadait'ee, mia jarait'ee perā ne–inaa pia Cristopa oo k'inia bi ichideerāmaa.

³⁰Mamīda, ipemaarā, māga paru misa, mia k'inia bi parāpa it'aa t'ipataadamerā mi pari. K'ira jip'a it'aa iidipatāati Ak'ōrepa mi k'aripamerā, mi unuk'āri Cristopa ooda ūridaamaa p'aniirā ome. Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bi tachi māgá chik'aripa p'anadamerā. Mapa Ak'ōre Jaurepa Cristodeerā jōmaweda chik'inia p'anapipari. ³¹Maperā it'aa t'ipatāati Tachi Ak'ōrepa mi baaipinaamerā Judeadepema Cristode ijāadak'aa beerā juade, mairāpa mi k'ira unuamaa iru p'anapata perā, mia jaratee bi k'aurepa. Ichiaba it'aa t'ipatāati Jerusalendepema judiorā Cristode ijāapataarāpa t'āri o–īa jitadamerā ma p'arat'a mia ateeru teeit'ee āramaa. ³²Māgá it'aa t'ipatāati mi parā t'āide o–īa panamerā, Ak'ōrepa māga k'inia bi pirā. Jāma panak'āri, iit'ee māik'aapa pedee sia pedeeit'ee parā ome. ³³Māga paru misa, mia it'aa iidit'ee Ak'ōrepa parā jōma k'āiwee p'anapimerā. Amén.

Pablopa salude pēida

16 ¹Mia k'inia bi parāpa auteebaidamerā tachi ipewēra Cristo k'aurepa, t'ijarapata Febe. Irua Cencrea p'uurudepema ijāapataarā ak'ipataarā k'aripapari. ²Iru parā t'āide panak'āri, pia óoti Cristopa oopi bik'a jōmaweda ichideerāmaa. Febe k'aripāti parāmaa ne–inaa iidiru pirā, irua ijāapataarā chok'ara k'aripadoo perā, mi paara.

³Mia salude pēiru Priscilamaa māik'aapa Aquilamaa. Mi ome āra auk'a mimiapata Jesucristo–it'ee. ⁴Perá piujida mi k'aripadait'ee. Maperā mia gracias jara k'inia bi āramaa māik'aapa ijāapataarā jōmaweda judio–eerā t'āidepemaarāpa pida.

⁵Ichiaba salude pēiru jōmaweda ijāapataarāmaa, āra tede it'aa t'ī chepata. Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia, Epenetomaa. Iru awaraarā k'āyaara naapiara Cristode ijāaji Ásia eujāde.

⁶Salude pēiru Mariamaa. Pia oopari Cristopa oopi bik'a parā t'āide.

⁷Salude pēiru michi auk'aarā Andronicomaa māik'aapa Juniamaa. Āra carcelde p'anajida mi ome. Ārapa mi k'āyaara naapiara ijāajida. Jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa āra pia t'o p'ani, pia mimiapata perā Cristo–it'ee.

⁸Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia Ampliatomaa. Tachi ome auk'a ijāa bi Cristode.

⁹Salude pëiru Urbanomaa. Irua tachi jōma k'aripapari mimia p'ani misa Cristo–it'ee. Ichiaba salude pëiru mi k'ōp'āyo k'inia, Estaquimaa.

¹⁰Salude pëiru Apelemaa. Nepirade baaiji mīda Cristode ijāapari perā, choopari ijāa bide. Ichiaba salude pëiru Aristóbulo te pidaarāmaa, āra ichiaba Cristode ijāapata perā.

¹¹Salude pëiru michi auk'aa Herodionmaa māk'aapa Narciso tedepema ijāapataarāmaa.

¹²Salude pëiru Trifenamaa māk'aapa Trifosamaa. Ma wēraarāpa pia oopata Cristopa oopi bik'a. Ichiaba salude pëiru mi ipewēra Cristo k'aurepa Persidemaa. Mia iru k'inia iru bi. Irua ichiaba pia oopari Cristopa oopi bik'a.

¹³Salude pëiru Rufomaa. Ak'ōrepa iru jirit'eraji parā t'āide waibia papiit'ee. Auk'a salude pëiru iru nawemaa. Māgí wērapa mi ak'ipari michi nawek'a.

¹⁴Salude pëiru Asincritomaa, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, māgīrāmaa māk'aapa apemaarā ipemaarāmaa, āra ome it'aa t'ī chepata.

¹⁵Ichiaba salude pëiru Filologomaa Julia ome, Nereamaa iru ipewēra ome, Olimpamaa māk'aapa apemaarā ijāapataarāmaa, āra ome it'aa t'ī chepata.

¹⁶Salude tee para bāti pāchi pitapai ak'ipidait'ee chik'inia p'anapata Cristopa k'inia bik'a. Nāpema ijāapataarāpa parāmaa auk'a salude pëiruta.

¹⁷Ipemaarā, mia enenee nībi parā k'īirichaa p'anadamerā, ūk'uru seewa jarateepata paraa perā. Māirāpa awara jarateepata Tachi Ak'ōre Ūraa wāara jarateepataarāpa parāmaa jarateedap'edaa k'āyaara māk'aapa ijāapataarā k'īsia awara–awaraa papipata. Maperā Cristode ijāapataarā ūk'uru ijāa amaadaipata āchi k'aurepa. Āyaa p'anēeti māirā ik'aawaapa. ¹⁸Māgeerāpa oodak'aa Cristopa oopi bik'a. Jīp'a āchi–it'ee aupai mimiapata. Pedee sia, iwarraa pedee jaratee p'anīpa k'ūrāpata ijāapataarā, chi pia k'īsia k'awada–e p'anīrā. ¹⁹Jōmaarāpa jara p'ani parā Cristode pia ijāapata māk'aapa p'anapata irua pēida eperāarāpa jarateepatak'a. Māga ūrik'āri, mi o–īadaipari. Māgá ne–inaa pia k'awaa wāk'āti wāti. Mamīda k'īrak'aupai ne–inaa k'achia oodai. ²⁰Parāpa ma seewa jarateepataarāpa jara p'ani ūrida–e pīrā, Tachi Ak'ōrepa isapai p'oyaa Satanás, chi āchimaā māga oopi bi. Māgá parā k'āiwee p'anadai, k'īsia awara–awaraa p'anadai k'āyaara. Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesupa made parā k'aripamerā.

²¹Timoteopa parāmaa ichiaba salude pëiru. Ichia mi k'aripapari na mimia ome. Ichiaba salude pëiruta michi auk'aa Lucio, Jasonpa māk'aapa Sosipatropa.

²²Mi, Terciopa na k'art'a p'āmaa bi Pablo k'ap'ia pari. Mia pida Tachi Waibiade ijāa bi. Mapa parāmaa ichiaba salude pēi k'inia bi.

²³Gayopa parāmaa ichiaba salude pëiru. Irua tai auteebaiji ichi tede māik'aapa tai pia ak'ĩmaa bi. Māga oopari jōma Cristode ijāapataarā ome nama chedak'āri. Erasto, na p'uurudepema p'arat'a jāparipa ichiaba salude pëiru. Ma awara tachi ĩpema Cristo k'aurepa, Cuartopa salude pëiru.

²⁴[Mi, Pablopa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i bapariimerā.]

²⁵Ĩrá it'aa t'ĩdáma Tachi Ak'õremaa jaradait'ee iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Irua parā k'aripapariit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a oodamerā. Mia māga jōmaarāmaa jara bi jarateek'āri Tachi Ak'õre Ũraa Pia jara pëida. Ma ũraade jara bi jōmaweda Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ma pedee Ak'õrepa chonaarāweda k'awapi–e paji. ²⁶Mamĩda Tachi Ak'õre ichita baparipa, ma k'ĩsia iru bada ĩrá k'awapimaa bi michi it'aideepa māik'aapa awaraa jarateepataarā it'aideepa. Taimaa k'awaapiji ichia wāarata jara k'inia bada ichi ũraa p'ādade chonaarāweda, ma pedeeta jara bairā Cristopa ooit'ee bada jōmaarā k'aripait'ee. Māga k'awaapida perā taimaa, jōmaweda taipa jarateepata ũri p'aniĩrāpa Cristode ijāadai māik'aapa oodai irua oopi bik'a.

²⁷Tachi Ak'õre aupaita wāara k'ĩsia k'awaa bapari. Ichia Jesucristo pëiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerā. ¡Mapa ichita it'aa t'ĩdáma irumaa! Amén.

Māgapai paji.